

**T.C İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI**

**SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN SUÇA
SÜRÜKLENME NEDENLERİNE GENEL BİR BAKIŞ**

(LİSANS BİTİRME TEZİ)

Merve SEMİZ

Ebru KESMEZ

Hilal AYGÜN

Dilan YILDIZ

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Talip YİĞİT

İSTANBUL, 2020

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	3
1.GİRİŞ	3
1.1 Araştırmanın Amacı	6
1.2 Araştırmanın Önemi	6
1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları	7
2.KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1 ÇOCUK OLGUSUNUN KAVRAMSALLAŞTIRILMASI	7
2.1.1 Genel Anlamıyla Çocuk.....	7
2.1.2 Hukuksal Anlamıyla Çocuk.....	8
2.1.3 Uluslararası Bağlamda Çocuk	10
2.1.4 Tarihsel Bağlamda Çocuk	10
2.2 SUÇ VE SUÇLULUK TANIMLARI	12
2.2.1 Genel Anlamda Suç Kavramı	12
2.2.2 Tarihsel Bağlamda Suç	13
2.3 SUÇ İLE BAĞLANTILI TEORİLER	14
2.3.1 Bireysel Teori	14
2.3.1.1 Klasik Ekol	14
2.3.1.2 Neo-Klasik Ekol	14
2.3.1.3 Pozitivist Ekol.....	15
2.3.2 Psikolojik Teori.....	15
2.3.3 Sosyolojik Teori.....	17
2.3.4 Biyolojik Teori.....	18
2.4 SUÇ VE ÇOCUK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK	19
2.4.1 Suça Sürüklenen Çocuk	19
2.4.2 Tarihsel Bakımdan Çocuk Suçluluğu	21

2.5.ÇOCUĞUN SUÇA SÜRÜKLENME NEDENLERİ	23
2.5.1 Bireysel Özelliklere Bağlı Faktörler	23
2.5.1.1 Biyolojik Etkenler.....	24
2.5.1.2 Psikolojik Etkenler.....	24
2.5.2 Çevresel Faktörler.....	26
2.5.2.1 Aile.....	26
2.5.2.2 Okul	30
2.5.2.3 Arkadaş Çevresi Ve Akran Grubu	31
2.5.3 Diğer Faktörler.....	32
2.5.3.1 Göç.....	32
2.5.3.2 Kitle İletişim Araçları	33
2.6 ÇOCUK KORUMA KANUNU KAPSAMIYLA SUÇ, ÇOCUK VE ADALET	34
3.YÖNTEM VE ANALİZ	36
4.SONUÇ VE ÖNERİLER	48
5.KAYNAKÇA	52

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Geçmişten bugüne insanlık tarihinin en değerli yapı taşı çocuk olmuştur. Değişen ve gelişen dünyada çocuk ve çocukluk kavramları koşullara göre farklı şekilde yorumlanmaya başlanmıştır. Çocukluk, bebeklikten sonra gelen yetişkinliğe geçişteki gelişim basamaklarında önem taşıyan dönemlerden birisidir. Bu çağın sağlıklı bir

şekilde geçirilebilmesi için çocuğun ailesi başta olmak üzere çevresi ve dış etkenler büyük roller üstlenmektedir.

Çocukluk dönemi, hızlı geliştiğinden ve birçok değişime açık olduğundan dolayı bireyde olumlu ya da olumsuz reaksiyonlar meydana gelebilmektedir. Toplumsal yapı bu konuda önem arz etmektedir. Çocuk ve toplum birbirinden ayrı düşünülemez sürekli temas halindedir. Bu etkileşiminde güçlü ve iyi bir şekilde oluşması için çocuğun iyi eğitilmesi, toplumla uyumlu davranışlar sergilemesi ve toplumsal yapının da buna destek vermesi gerekmektedir.

Çocuk ve suç kavramları toplumda ayrı ayrı düşünüldüğünde kendine has özellikleri olan basit kelimeler olarak görülmektedir. Fakat bu kavramlar bir arada düşünüldüğünde oldukça korkutucu ve tehlikeli bir hale gelmektedir (Öter,2005). Bu kavramların kesişimleri ortaya hayal kırıklığı yaratacak bir tabloyu anımsatmaktadır. Çocuğun dünyaya gelmesinden yetişkinlik dönemine doğru uzanan süreçte yaşamında geçirdiği biyolojik, psikolojik, sosyal ve zihinsel farklılıklar ve oluşan bu farklılıkları yaşarken çektiği sorunlara bakıldığında, onun biricik bir birey olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle, ergenlik evresinde gerçekleşen hızlı ve problemlili gelişim döneminde, kentleşme, medya, göç gibi dışsal ve çevresel etkenlerin olumsuz belirtilerin de eklenmesi normlardan sapma ya da suçlu davranışlarda bulunma olasılığını arttırmaktadır (Polat, 2004).

Suç açısından Aile ve çocuk ilişkisi en çok göze çarpan ve incelenmesi gereken bir durumdur. Ailenin çocuk üzerinde ruhsal, zihinsel, fiziksel yönden etkisi büyüktür. Ailenin çocuğa kazandırdığı davranışlar bireyin kendisini ve toplumun yapısını ve gelişimini etkiler. Çocuğun suça karışmasında aile yapısının yanı sıra bireyin kendi

karakteristik özellikleri, okulu, akranları, bulunduğu sosyal çevresi, serbest zamanı değerlendirme şekli, toplumsal normlar, ahlaki değerler, göç vb. unsurların etkili olduğu görülmektedir.

Türkiye istatistik kurumuna göre; Dünyada ve Türkiye de suç işleme potansiyelleri genel olarak yetişkin bireyler arasında kendini göstermektedir. Son yıllarda ise çocuklarında suça sürüklenmesinde yoğun bir yükseliş göze çarpmaktadır.(TÜİK) Bununla beraber çocukların farklı nedenlerden ve durumlardan ötürü suça bulaşmış olmaları toplum olarak üzücü ve utanç verici bir tablodur. Toplumsal olarak refahın oluşturulmasında suç işlenmesinin önüne geçilip gerçekleştirilmesinin de engellenmesi önem arz eder.

Çocuk suçluluğunun engellenmesinde Türkiye son zamanlarda büyük bir çaba ve gelişim göstermiştir. Çocuk Adalet Sistemi içinde çocuklara özel yargılama sistemleriyle suça sürüklenmiş çocukların adli düzen içinde ceza almaları yerine rehabilitasyon sağlanarak içinde yaşadıkları topluma kazandırılması hedeflenmektedir.(Yüce,2019) Çocukların korunması ve topluma kazandırılmasında çocuğun yüksek yararı gözetilerek bireyin suça bulaşmasını sağlayan nedenlerin ve faktörlerin analizi derin olarak yapılmakta ve suçun önlenmesi için gerekli çalışmalar bireysel ve çevresel unsurlar göz önüne alınarak yürütülmektedir. Ayrıca çocuğun suça sürüklenmesinde bazı destekleyici ve koruyucu tedbirler alınmaktadır. Bu tedbirler; eğitim, sağlık, barınma, danışmanlık ve bakım tedbirleri olarak bilinmekte ve bunlarda faydalanılmaktadır.

Suçta sürüklenen çocuklarla ilgili hukuki düzenlemelere göz atıldığında ise, suça itilmiş çocuklara yönelik cezai ve hukuki yaptırımların tümünün Çocuk hakları

sözleşmesi ve 5395 sayılı çocuk koruma kanunu tedbirleri eşliğinde uygulanmaya koyulduğu gözlemlenmektedir. Suça sürüklenen çocuklarla alakalı 2005 yılına kadar oluşturulan bir yasal düzenlemenin bulunmaması sebebiyle, Türk Ceza Kanunları hükümlerinin çocuklara yönelik tasarlanarak işlem ve düzenlemeler gerçekleştirildiği özenle belirtilmektedir (Akıncı,2016,s.2). Hukuksal düzenlemelerde gösterilen bu özen çocuğun şimdiki ve gelecekteki yaşamının refah içerisinde geçirmesini desteklemek içindir.

Bu çalışmada suça sürüklenen ve suç mağduru çocukların suça sürüklenmesinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi ve incelenmesi göz önüne alınacaktır. Bu raporlarda suça karışmış çocuğun suça bulaşma nedenlerine, bu suçun nasıl geliştiğine dair bilgilere bakılması amaçlanmıştır. Suç ve çocuk ilişkisini anlamlandırarak bu duruma dair çözüm önerilerinin neler olduğuna bakılması hedeflenmektedir.

1.2 Araştırmanın amacı:

Bu tez çalışmasının amacı, suça sürüklenmiş çocukların profillerini, çocukların suça sürüklenmesindeki bireysel ve çevresel nedenlerinin incelenip değerlendirmesini yapmaktır.

1.3 Araştırmanın önemi:

Bu araştırma günümüzde de artış göstermekte olan kanayan yaramız çocuk suçluluğu üzerine yapılmıştır. Burada suça sürüklenmiş çocuk kavramı ve kapsamı üzerine durulmuş olup bu çocukların suça itilmesindeki etkili olan biyo-psiko-sosyal nedenler ve risk faktörleri araştırılmış ve sonuçlarının suç ve çocuk alanına yönelik

araştırmalar veya çalışmalar yapacak kişilere yardımcı ve yol gösterici nitelikte bir kaynak olabileceği düşünülmüştür.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları:

- a) Bu alışma, suça sürüklenmiş çocukların suça sürüklenme nedenlerinin incelenmesi için daha önceden bu konu üzerine araştırmalar yapılmış çalışmaların sonuçlarının ve bulgularının bir araya getirilip yorumlanmasıyla sınırlıdır.
- b) ocuk suçluluğunda etkili olan bireysel, çevresel ve diğer faktörler üzerine araştırmalar ve incelemeler yapılmıştır.

2.KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmamızın bu bölümü ocuk ve suç kavramlarının farklı açılardan tanımlarını içermektedir. ocuk kavramının; genel anlamda ocuk, hukuksal anlamda ocuk, uluslararası bağlamda ocuk ve tarihsel bağlamda ocuk olmak üzere 4 alt başlıkta detaylı açıklamaları yapılmıştır. Suç kavramının da; genel anlamda suç ve tarihsel bağlamda suç başlıkları altında incelenmesi gerçekleştirilmiştir.

2.1 ÇOCUK OLGUSUNUN KAVRAMSALLAşTIRILMASI

2.1.1 Genel Anlamıyla ocuk

ocuk, doğduğu andan itibaren gelişmekte ve büyümekte olan bir varlık olarak tanımlanmaktadır. Bu gelişim evrelerinde çocuklar ailesinden ve çevresinden bilgi, beceri ve değerler açısından güçlü bir alıcı konumunda bulunmaktadır. ocuk yaşadığı toplum içerisinde sürekli olarak kendini donatmaya yatkın, yeniliklere açık ve çevresine adaptasyon içerisindeydir. Bu evrede ocuk, bedensel gelişiminin haricinde psiko-sosyal,

duygusal ve zihinsel açıdan da karmaşık durumlar içerisinde olmaktadır.(Ereş,2009,s.89) yukarıda belirtildiği gibi çocuk, sürekli olarak toplum içerisinde kendini yenilemekte ve çevreden topladığı bilgi, beceri ve değeri sosyal ortamında kullanıp yaşamını sürdürmektedir. Bu durum çocuğun her yaşında geçerli olup daha da olgunlaşmasını sağlamaktadır.

Basitçe tanımlayacak olursak çocuk, toplumda küçük bir birey olarak bilinmektedir. Veya fiziksel, ekonomik, psikolojik, toplumsal bağlamda bir kimsenin yardımına ihtiyacı olan ve bu sebeplerden dolayı da genellikle anne, babaya ve onun bakımını sağlayan kişilere bağlı, kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye erişememiş birey olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocukluk ise, küçük bireyin erişkin bir çocuk olma sürecindeki her alanda büyüme basamakları olarak tanımlanabilir.(Öğüt, 2017:8). Genel olarak yapılan çocuk tanımlarında, her alanda farklı şekilde yorumlanmakta ve çocuk, yaşamının her aşamasında “çocuk kimliğini” geliştirip büyötmeye devam edecektir.

2.1.2 Hukuksal Anlamıyla Çocuk

18 yaşına gelinceye dek her bir birey çocuk olarak bilinmektedir.Türk medeni kanununa göre, çocukluk kişiliğın ortaya çıkması ile tanımlanmaktadır. Kişilik ise bütün olarak ve sağ doğmak kaydıyla meydana gelmektedir.(TMK M.28)hukuk çerçevesinde çocuk tanımına göz atacak olursak burada çocuk ve çocukluk belli bir yaş kriterine bağlanmıştır.

Hukukumuzda on sekiz yaşının tamamlanmasından önce çocukluğun sona erdiği yani reşit sayılacağına dair farklılık gösteren durumlar da vardır. Bunlar evlenmenin

meydana gelmesiyle(TMK-m.11/f.2) ve mahkemenin verdiği kararlarla ergin olunması durumudur(TMK-m.12). TMK-m.11/f.2’de evlilik yolu ile bireyin reşit olarak kabul edilmesi ifade edilmiş; Türk medeni kanununun 12.maddesine göre ise on beş yaşını doldurmuş çocuğun, kendi rızası ve velisinin izninin alınması şartıyla, mahkemenin verdiği karar ile reşit olabileceği ortaya konulmuştur. Bu iki halde de, on sekiz yaşını halen doldurmamış bireyler reşit olarak tanımlanmaktadır.

Türk ceza kanuna göre çocuk, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun yaş küçüklüğünü düzenleyen 31. maddesinde; fiili gerçekleştirdiği anda on iki yaşını tamamlamış küçüklerin ceza ehliyetinin bulunmadığı, ancak, çocuklara has güvenlik tedbirlerinin ortaya konulacağı ve uygulanacağı ifade edilmiştir.

Fiili gerçekleştirdiği anda on iki yaşını tamamlamamış on beş yaşını doldurmamış bireylerin ise, gerçekleştirdiği eylemin hukuk bağlamındaki karşılığı ve sonuçlarını kavrayamaması ya da hareketlerini yönlendirme kapasitesi tam anlamıyla oturmamış olması durumunda cezai karşılığı bulunmamaktadır. Fakat bu çocuklara has güvenlik tedbirlerine tahakküm olmayacağı, gerçekleştirdiği eylemi algılama davranışlarına yön verme kapasitesinin bulunmasıyla, bireyler için suça yönelik ceza indirimine gidilmektedir (TCK, 13md.). Kanunda belirtildiği üzere çocuklar gelişme çağında idrak yeteneklerini kazanmaya başlarlar. Bu yetenek sayesinde neyin doğru neyin yanlış olduğunu ayırt etmeye başlarlar. Bu yüzden çocuk suçluluğunda yaş kriteri çocuğun davranışlarını kontrol etmesinde önemli yer tutmaktadır.

İş Kanunu’nun 71. maddesinde, 15 yaşını doldurmamış küçüklerin herhangi bir işte çalıştırılması yasaktır. Fakat bu maddede bir farklılık yapılmıştır.14 yaşını tamamlamış ve ilkokulunu bitirmiş bireylerin, bedensel, zihinsel ve ahlaki gelişmelerine

ve okuyanların okullarına devamlılık sağlamasına engel bulunmayacak ağır olmayan işleri görmesinde de bir sakınca olmadığı ortaya konulmuştur. (İş K.m.71).Bu kanunda çocuğun yaş itibari ile her türlü refahının korunması göz önüne alınmış ve çocuğun gelişiminin sağlıklı şekilde tamamlaması için yaş kriterleri önem kazanmıştır.

2.1.3 Uluslararası Bağlamda Çocuk

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine göre çocukluk dönemi aşağıdaki gibi belirtilmiştir. Sözleşmenin Sonucunda herhangi bir hükümetin yasaları gereğince çocukluk çağının bitişi herhangi bir nedenle önceki yaşlarda gerçekleşmediğinde, çocukluk her devletin kendine has kanunlarıyla ortaya konulmaktadır. (Öter,2005,s.5) çocuk ve çocukluk tanımları uluslararası alanda devlet bünyesinin hükümleri gereğince farklılıklar gözlemlenebilir.**Örneğin:** Arjantin devletinin kanunlarına göre çocukluk çocuğun anne rahmine yerleşmesiyle başlar ve 18 yaşına girmesiyle son bulur. Ülkemizde “Çocuk,On sekizini tamamlamamış bireydir”.

2.1.4 Tarihsel Bağlamda Çocuk

Geçmişten bugüne çocuk ve çocukluk kavramları birçok anlama gelmekte olup yüzyıllar boyu yaşamış toplulukların sosyal hayatları, kültür anlayışı ve ilerleyişi, ekonomik yaşamları, siyasi gelişmeleri vb. etkenleriyle bu kavramlar gelişim ve değişimle birlikte farklılıklar göstermiştir. Geçmişte ortaya çıkan topluluklarda çocuk kavramı günümüzdeki anlamı kadar önemli bir yere sahip değildi. Çünkü “çocuk” yaşanan dönemin özelliklerine bağlı olarak şekillenmekteydi.

Tarih öncesi dönemlerde çocuk kavramı, kız-erkek çocuğu arasındaki eşitliği kabul görmeyen bir dönem olarak bilinmektedir. O zamanın şartlarına göre çocuğun

toplumsal rolü ekonomik yaşama sağladığı yarar ile belirlenmekteydi. Bundan dolayı kız çocukları erkek çocuklarına nazaran kıyasla ekonomik hayata katkı sağlamayacağı düşünüldüğü için kız çocuklarının hayatına son verilmekteydi.(Marlow,1977,s.3) İlk çağlarda baba rolü çok büyük öneme sahipti. Çocukların babalarına karşı göstermiş oldukları olumsuz davranışlar babaları tarafından ağır bir şekilde cezalandırıldığı bilinmektedir. Bu dönemde çocukların sorumlulukları daha çok artmış ve çocuk kavramının önemi halen tam olarak bilinmemekteydi.Orta çağda ise çocuk kavramı "minik yetişkin" olarak tasvir edilmektedir.(Humanium,2011) Bu çocukların fiziksel ve ruhsal açıdan korunması ailede ve dışsal çevrede tam olarak sağlanamamıştır.Orta çağın son bulması ve modern çağın başlamasıyla birlikte meydana gelen teknolojik gelişmeler ve bilim dünyasının ilerlemesiyle çocuklara ekonomik yaşamda olan ihtiyacın yerini yetişkinler doldurmuş çocukların ise eğitime yönelmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Osmanlı zamanında çocuklar küçük yaşlarda eğitim hayatına geçmekteydiler. Yıllar geçtikçe çocukların eğitimine verilen öneminde arttığının kanıtı ortaya konmuştur. Bu dönemde çocuklara başta dini eğitimler verilip daha sonra medreselerde ve okullarda bu eğitimler devam etmekteydi (Türk,2011, s.161).

Cumhuriyet dönemi önemli liderlerinden Atatürk çocuklara verilen değerin arttırılması için birçok çalışmalar ve yenilikler ortaya koymuştur. Çocukların eğitimi ve toplum içindeki konumuna büyük önem göstermiş ve bu önemi çocuklara armağan ettiği 23 Nisan ulusal egemenlik ve çocuk bayramıyla taçlandırmıştır.Günümüzde ise çocuk, hukuksal, psikolojik, zihinsel, ruhsal, dinsel, sosyolojik vb. alanlarda çok farklı konuma getirilerek incelenmiş ve çocuğun her anlamda gelişimine ve korunmasına ilişkin çalışmalar yürütülmüştür.

2.2 SUÇ VE SUÇLULUK TANIMLARI

2.2.1 Genel Anlamda Suç Kavramı

İnsanlığın var oluşu kadar eskiye dayanan suç kavramı toplumda olumsuz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan kavramının olduğu yerde suç kavramıyla karşılaşmakta oldukça mümkün bir durumdur. Suç ve insan kelimelerinin yan yana gelmesi toplum ve insanlık açısından korkutucu, tehlikeli ve utanç verici bir hal almaktadır. Fakat bu tabloyla karşılaşmak kaçınılmazdır.

Suç, çatışmanın bir ürünüdür. İnsanın sosyal ve ruhsal hayatında yaşadığı ikilemler ve çıkmaz durumlar çatışmalar yaratabilir ve bu durumda ortaya suç kavramı çıkmaktadır. Suç geniş yelpazeli bir kavram olup toplumun dini inanış, kültür, gelenek ve göreneklerine göre çeşitlilik gösterebilmektedir.

Hukuk sitemlerine göre suç, kanunun suç olarak tanımladığı ve bir cezai karşılığı olan fiillerdir. Sosyal çalışmacılara göre suç, insanlığın değer yargılarına karşıt olarak ortaya çıkan olağan ve tüm dünyada karşılığı olan bir olgu olarak karşımıza çıkar. Kriminal alana göre ise suç, sosyal, biyolojik, ekonomik, psikolojik vb. gibi birçok sebepten dolayı uygunsuz eylemler olarak belirtilmektedir (Bal, 2004). Tüm bu tanımlara göz atıldığında ortak bir kanıya varmak mümkün olmaktadır. Bunlarda; karşıtlık, düzene uymamak ve muhaliflik olarak adlandırılabilir.

Sonuç olarak toplumun huzurunu kaçıran suç, toplumsal refahın sağlanmasında önümüze engel olarak çıkmaktadır. Bu engelin kaldırılması ve sorgulanabilmesi için içinde yaşadığımız toplumun ve bireyin özellikleri göz önüne alınarak incelenmelidir. Ayrıca önleyici ve rehabilite edici çalışmalar yapılmalıdır.

2.2.2 Tarihsel Bağlamda Suç

Suç tıpkı insanların gelişimi gibi değişkenlik gösteren bir olgudur. Çok eski zamanlardan bu yana bakılacak olursa suç kavramı, birçok evrede farklılıklar geçirerek günümüze kadar gelmiştir. İkel yaşam zamanlarında herhangi bir suçun cezai karşılığı işlenen suç ile orantılı olarak verilmekteydi. O zamanlarda “dişe diş, göze göz” yani “kısasa kısas” ilkesi gözetilmekte olup suç ise buna bağlı olarak yorumlanmaktaydı. Örneğin; hırsızlık suçu ile yargılanacak olan kişinin eli kesilerek cezalandırılmaktaydı. Fakat bu yargılama sistemi ve yargı dağıtıcılar hukuk sisteminin doğuşu ve gelişimiyle zaman içerisinde değişime uğrayarak günümüze kadar gelmiştir.

Günümüzden bugüne kadar gelen araştırmalarda suçun insanın bedensel yapısıyla, ruhsal durumu ve davranışlarıyla bağlantılı olduğu görüşüne de saptanmıştır. Tarihsel bağlamda ilk defa Mısır yazıtlarında, Hipokrat'ın tıp alanındaki uğraşlarında, bir takım dini kitaplarda da buna benzer fikirlerinde bulunduğu dair bulgular meydana çıkmıştır. Bu düşünceden yola çıkarsak suçun meydana çıkmasıyla suç ve suçluluk olgularından bahsetmek ve araştırmak amacıyla biyoloji, psikoloji, antropoloji vb. pek çok bilimsel yollara ve farklı disiplinlerle işbirliğine başvurulmuştur. (Dönmezer:1994, s:84-85). Öğüt (2017, s:4). Bununla beraber suç, insanı ilgilendiren tüm duygu, durum ve olaylarda ortaya çıkabilmekte ve sonuç olarak suç kavramı incelenirken farklı alanların bilgisine ve desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Suç 18. Yüzyılın sonları 19. Yüzyılının başlarında artık bilimsel, hukuksal, toplumsal bir olgu olarak kabul edilmiştir. Kişinin kendi hür davranışıyla oluşturduğu bir fiil olarak suçlu eylem olduğu anlaşıldıktan sonra bireyin bu fiillerden mesul olduğu

kabul görülmüştür. (A. Korkmaz, 2015). Genel anlamda bakıldığında suçun tarihsel gelişimi evrilerek değişmiştir. Bu değişim başlangıçta daha katı olmasına karşın şimdilerde hem devlet bünyesinde gerçekleşmesi hem de suçun karşılığının toplumsal çerçeve göz önüne alınarak hukuki bağlamda işleme konulmasıyla eşit ve adil uygulamalara başlanmıştır.

2.3.SUÇ İLE BAĞLANTILI TEORİLER

Suç olgusu çeşitli kuramlar ile tanımlanmaya ve anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Bu teoriler Suç davranışının açıklanmasını kolaylaştırıcı nitelikte olmaktadır. İncelenecek 4 ana başlık sırasıyla; bireysel teori, biyolojik teori, psikolojik teori ve sosyolojik teori olarak sıralanmaktadır.

2.3.1.Bireysel Teori

Kişinin kendi bireysel özelliklerinin ortaya çıkardığı ve bu özelliklerin baskın olduğu durumlarda karşılaşılan suç davranışını açıklayıcı niteliktedir. Bu teori; klasik ekol,neo-klasik ekol ve pozitifst ekol olmak üzere 3 alt başlık altında incelenecektir.

2.3.1.1 Klasik Ekol

Klasik ekolün kurucularından hedonistlere göre;bireyin suç eylemini gerçekleştirmesi sırasında hissettiği tutku ve zevk onun alacağı cezadan daha yoğun olduğu durumlarda kişi suça eğilim gösterecektir. Bu ekolü destekleyenler bireyin kendi isteğinin suç eyleminde baş faktör olduğunu ve diğer farklı unsurların faydasız olduğunu ortaya atmışlardır (Saran, 1990).Bu ekolde kişi işlediği suçtan dolayı alacağı cezaya değil, gerçekleştireceği eylemden duyacağı hazza odaklanmaktadır.

2.3.1.2 Neo-Klasik Ekol

Klasik ekol, Neo-klasikler tarafından eleştiriyeye maruz kalmışlardır. Kişinin suçu gerçekleştirilmeye yönelik baskı hissini gereken önemi vermediğini ileri sürmüşlerdir (İçli, 2004, s. 46). Bu ekolde asıl vurgulanmak istenen düşünce suç eyleminin önüne geçebilecek hissin tam olarak sağlanamadığıdır. Bu durumda kişinin suç işlemeye yönelten duygusunun daha ağır bastığı aşikârdır.

2.3.1.3Pozitivist Ekol

Pozitivist ekolü destekleyenlere göre; insan davranışını iç ve dış faktörler şekillendirmektedir. Suç davranışını oluşturan faktörler ise biyolojik, psikolojik ve sosyolojik faktörler olarak tanımlanmaktadır (Yavuzer, 1988). Yani birey ya suçlu doğar ya da birçok dışsal sebeplerden ötürü suçlu kabul edilebilir. Bunlarda suçlunun iradesi dışında meydana gelebilmektedir. Bu teoriyi savunanlar suça göre ceza değil suçluya göre ceza verilmesini öngörmüşlerdir. (T. İçli, 2004). Yukarıda da belirtildiği üzere bireysel ve çevresel faktörler kişiyi suça itmektir. İnsan davranışını yönlendirmede etkili olan bu faktörlere göz atılarak suçlunun cezalandırılması gerektiğini savunmuşlardır.

2.3.2 Psikolojik Teori

Psikolojik kuramlar, kişiyi suç işlemeye yönlendiren, motive edici, kişisel ve bireylerin birbirleriyle olan etkileşimlerini merkeze alarak ve kişinin etrafıyla olan bağının ve hayat tarzının neticesinde meydana gelen psikopatoloji sebebiyle suç eylemine bulaştıklarını savunmaktadır.Psikanalitik yaklaşıma göre çocuk, iradesinden bağımsız içsel dürtülerden biri olan saldırganlık duygusu ile dünyaya gelir. Bu içsel güdünün

denetlenmesi insanlar arası etkileşimin güçlenmesiyle ve süpergonun ortaya çıkmasıyla gerçekleşmektedir. Bu durum çocuğun ilk çevresi olan ebeveynleriyle kurdukları iletişimle meydana gelmektedir. (Kaner, 1992).

Erik Erikson ise, çocuğun suçluluk durumunu tanımlarken insanın hayatında yaşadığı kriz olayından söz etmiştir. Bu durumda ergin bireyler kriz olayıyla başa çıkabilmek için egodan yararlanırlar ancak bu durumu gerçekleştiremeyenler ise kimlik çatışması yaşayabilirler (Ş. Aksel, 2012).

Davranışçı kuram savunucularına göre, suç ödül verme ve ceza alma durumuyla yorumlanmaktadır. Bireyin işlediği suç davranışının kuvvetlendirilmesi veya bireye çelişkili bir biçimde ceza verilmesi suç eyleminin göstergesidir (Düzgün, 2007). Bu kurama göre kişiye, çevreye veya doğaya karşı gerçekleştirilen anti sosyal davranışların desteklenmesi veya ağır şekilde cezalandırılması suçu işleyen bireyin bu davranışlarını devam ettirmede büyük etken olacağı savunulmuştur.

Öğrenme kuramına göre, çocuklar yaşamının bazı dönemlerinde belirli kişileri örneğin başarılı, olaylar karşısında güçlü, güvenilir vb. kişileri örnek alırlar. Bu kişiler çocuklara rol-model olmaktadır. Bu durumda ise en çok ebeveynler rol alınmaktadır. Yani ebeveynlerini birbirlerine karşı davranış ve tutumları ve dış çevre ile kurduğu etkileşimleri çocuğun agresiflik düzeyini etkilemektedir (Kaner, 1992). Çocukların taklit yoluyla kazandığı bu davranışların pekiştirilmesinde etkili olan ebeveyn ilişkileri çok önemlidir. Alıcı konumunda bulunan çocuklar ebeveynlerinden gördükleri olumlu veya olumsuz davranışları fark etmeden sosyal bir davranışa dönüştürebilir. Bu yüzden ebeveynlerin kişisel ilişkileri ve çevresel ilişkileri çocuğu olumlu yönde destekleyecek

içerik ve düzene sahip olmalı, çocuklarının davranışlarının bu sayede suça doğru gitmesini engellemelidir.

Çok faktörlü yaklaşımı savunan kişiler, çocuk suçluluğunu genel bir sebebe bağlı olmayacağını ifade etmişlerdir. Bu durumun çocuğun sosyal olmayan (asosyal) hareketlerinin birden çok problemin bir araya gelmesiyle oluştuğunu belirtmişlerdir. Çocuğun suçlu olma durumu bilişsel, sosyal, bireysel ve bedensel unsurların bir araya gelmesinden oluşmaktadır. (Ş. Aksel, 2012).

Ahlaki gelişim kuramına göre, çocuk suçluluğu ahlak öncesi döneme erişilememekle belirtilmektedir. Bu durumda ise çocuk ceza verilmesinden korktuğu için toplumsal normlara uyum göstermekte ve suç davranışından kaçınmaktadır. (Özsoy, 1991).

2.3.3 Sosyolojik Teori

Toplum ve suç iç içe olan bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Toplum içinde oluşan kurumlar ve kuruluşlar sosyal çevre içinde yaygınlaşarak kişilerin suç eylemine yönelmesine sebebiyet vermektedir. Bu teorikler zorunlu ve gönüllü göç, ekonomik ve siyasal rekabet, toplumlar arası iş dağılımı gibi sosyal durumlarla suç kavramı arasında bağlantı bulmaya çalışmışlardır (Attar, 1993).

Kentleşme kuramına göre, kentleşme ve kentlileşme arttıkça şehirlerde yaşamını sürdüren başka bir yerden göç etmiş olan insanlar daha fazla izole olmakta, sosyal çevreleriyle olan iletişimde güçlük çekmekte ve daha fazla suç eylemini gerçekleştirmektedir. Kentleşme Kuramına göre suç işleyen bireyler yaşamını sürdürdükleri yerler dışında suça karışmaktadırlar (Dönmezer, 1984).

Sosyal öğrenme teorisyenleri, suçu gerçekleştirme faaliyetinin sonradan öğrenilmiş bir eylem olduğunu ileri sürmüşlerdir. Aynı zamanda, kişilerin suç davranışını başka kişilerden görerek gerçekleştirdiğini ve suç eyleminin özünü toplumsal ortamın oluşturduğu savunmaktadırlar (T. İçli, 2004).

Etiketleme Kuramı'na göre suç eylemini gerçekleştirmede kişilerin damgalanmasının etkisi oldukça fazladır. Damgalamada bireyin ailesinin geçmiş yaşantısı, hayatını sürdürdüğü yer, kültürü, ırkı, gelenek ve göreneği, sosyal ve ekonomik durumu, gördüğü eğitimin önemli bir rolü vardır. Örneğin; bir insan zenci ise suç işleme olasılığı daha yüksek olarak görülür. Burada kişinin biyolojik özelliklerinden dolayı önyargı, ayrımcılık ve damgalama yapıldığı görülmektedir. (T. Göksu, 2009).

Sonuç olarak sosyolojik kuram savunucuları, toplumun sosyal yapısıyla, sosyal süreçleriyle ve sosyal hayatta yaşanan çatışmaların ürünü olarak ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Sosyal yaşam insanı doğrudan ve dolaylı olarak etkilediği için kişiler bazen sapma davranışlara yönelebilmektedir. Bu da toplumsal huzuru kaçıran suç davranışını beslemekte ve geliştirmektedir. Toplum her insan kesimine eşit imkânlar sunmamaktadır. Bu imkânların kısıtlı olması ve sağlanamaması durumunda toplumda antisosyal davranışlar ortaya çıkmaktadır. Sosyolojik kuram ise bu davranışları sosyal bağlamda ayrıntılı olarak araştırmakta ve açıklanmaktadır.

2.3.4 Biyolojik Teori

Biyolojik kuramın savunucuları, suçlu bireylerin gösterdiği hareketlerin biyolojik olarak ortaya çıkan bozukluklarla örtüştüğünü savunmaktadır. Kurama göre, suçlu kişilerde soydan gelen irsî bozukluklar bulunmaktadır. Kişilerin suça yönelmesinde fiziksel özellikleri ve tabiatları etkili olmaktadır. Biyolojik kuramcılar suç işleyen kişileri

fiziksel özelliklerine ve genlerine bağlı yapılarına göre iki başlıkta incelemektedir (Burkay, 2008); (Kaner, 1992). Kalımsal özelliklerin suç işlemede nesilden nesile etkisinin olduğunu görmekteyiz. Bu yüzden suç işlemiş ya da suça yatkınlığı olan ebeveynlerin çocuklarında da suça karışma ihtimalinin yüksek olabileceğini göz önüne alarak araştırılması gerekmektedir.

Suçluları bedensel özelliklerine göre değerlendiren yaklaşımda pozitivistler, bireyin irsi özelliklerine bağlı olan geniş elmacıkkemikleri, yassı burun ve kalın kaslar gibi fiziksel yapısı normalin dışında olan kişilerin suç eylemine yatkınlığının göstergesi olduğunu ileri sürmüşlerdir(McLaughlin, Eugene, 2001, s. 19). Bu durumu araştıran bazı insanlar suç eylemindeki davranışın sebebinin, kişinin fiziksel bünyesinden kaynaklandığını savunmuşlar ve bunu herkes tarafından geçerli olan hükümler olarak tanımlamışlardır.

Genetik kuram savunucuları, genler aracılığıyla ebeveynlerin biyolojik özelliklerinin ve bir takım sağlık problemlerinin çocuklara aktarıldığını savunmakta ve biyolojik, psikolojik veya genlere bağlı olarak suça yönelik hareketlerinin sebebinin de genetik yapıya bağlı olduğunu vurgulamaktadır (Soyaslan, 1998, s.48). Tabiatı gereği çocuklar ebeveynlerinden genler aracılığıyla bazı davranışları ve huyları kazanmaktadır. Burada savunulan düşünce çocukların suça itilmesini genetik kodlara bağlayarak gelişmesi ve büyümesidir.

2.4.SUÇ VE ÇOCUK İLİŞKİSİ BAĞLAMINDAN SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK

2.4.1 Suça Sürüklenen Çocuk

Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi'ne göre, 18 yaşına erişinceye dek her bir kişi çocuk olarak kabul edilir ve bu sebeple 18 yaşını doldurmamış kişilerin farklı sebeplerle suç işlemesi ve suç işlemeye yönelik adalet düzeninde cezalandırılmayı öngören eylemlerde bulunması çocuk suçluluğu olarak adlandırılır (UNICEF)Suç, zaman ve yer kavramını gözetmeksizin ortaya çıkabilen bir olgudur. Çocuk, toplumun en küçük ve en masum tarafını oluşturmaktadır. Hiçbir çocuk dünyaya geldiğinde suçu ve suç işleme davranışını bilmemektedir.Fakat doğduğu, büyüdüğü ve gelişmekte olduğu toplum içerisinde dışsal etkenler tarafından suç kavramını tanımaya ve görmeye başlamaktadır. Suç bir çocuk için hem somut hem de soyut olarak bir anlam kazanmaya başlamıştır. Geleceğin en önemli çağını oluşturan çocuklar bu dönemde suça bulaştığında kendisi için küçük fakat insanlık için büyük bir tehdidin başlangıcını oluşturmaktadır. Suç işleyen çocuk değil suça sürüklenen veya suça yönlendirilmiş çocuklar vardır. Burada da ebeveynlerin çocuk suçluluğuna olan katkısını göz önüne çıkarmaktadır.

Çocuklar yaşları küçükken çok büyük zararları olmayan küçük suçlara karışabilirler.Bazı araştırmacılara göre, “tüm çocuklarda kendi kendini aşabilecek suçluluk uzuvları bulunmaktadır; bakıldığında suçluluk grubunun içine dâhil olmasına rağmen, önemli kabul edilmeyen ufak tefek de olsa suç eyleminde bulunmayan hiçbir birey bulunmamaktadır”. Çocukluk dönemlerinde bakkaldan izinsiz sakız almayı hangi çocuk yaşamamıştır ki? Fakat bu olay çocuk için gelecek zamanda da suça bulaşacağını ve suçluluğu devam ettireceği durumunu teşkil etmez. Gelişmekte olan çocuklardan birçoğu toplum içinde sosyalleşmede ve çevreye adaptasyon sürecinde uyumu yakalayacaktır (Zulliger, 1996). 1996).Küçük yaşta aslında her çocuğun suç olarak tanımlanmasa da suça benzer eylemlerde bulunduğunu söylemektedir.Fakat gelecekte

bu durumun suça dönüşeceğini göstermez. Çocuklar çevresine ve koşullarına göre şekil alarak suç işleme davranışına karışmaktadır.

Psikolojik açıdan çocuk suçluluğuna bakacak olursak; psikolojik, psikiyatrik ve psiko- analitik görüş çerçevesinde incelenmektedir. Psikolojik görüş, geçmişten günümüze varıncaya kadar akıl rahatsızlıklarının suç olgusuyla olan bağlantısını incelemiştir. Zeka düzeyini ölçen çalışmalar gerçekleştirildiğinde, suç işleyen bireylerin zeka seviyelerinin düşük derecede olan kişiler oldukları ortaya çıkmıştır. Psikiyatrik görüş, suçun sebebini akla bağlı rahatsızlıklar, psikozlar, duygusal olarak yaşanan bozukluklar ve psikopati olarak açıklamaktadır. Psikanalitik görüşe göre ise, bireyi suç işlemeye yönelten sistemler “id, ego, süper ego”dur. Bu sistemler içinde “id” kişiyi suça yönlendiren sistemdir. Suç eylemini gerçekleştiren çocukların tutumlarında “id” daha etkili olmaktadır. (Öter, 2005. s,10) Suça sürüklenen çocuklarda dikkat edilmesi gereken en önemli husus çocuğun psikolojik açıdan maruz kaldığı olumsuz duyguların ortadan kaldırılması ve bu duyguların yerine olumlu duyguların aşılması gerekmektedir. Çocukların suça bulaşmadan önceki evreninde derinlemesine incelenmesi ve sebeplerinin açıkça ortaya çıkarılması gerekmektedir. Her suçun öncesinde ve arkasında bir neden yattığı bilinmektedir. Ve bu nedenlerin tespit edilmesi için ailenin, çevrenin ve uzmanların işbirliği içerisinde olmasında fayda vardır.

2.4.2 Tarihsel Bakımdan Çocuk Suçluluğunun Seyri

Çocuk suçluluğu evrensel olarak uzun zamandır var olan sosyal ve problemleri bir durumdur. 19. Yüzyıla gelinceye kadar suça bulaşan kişilere küçük çocuk veya yetişkin birey farkı gözetmeksizin aynı cezalar verilmiştir. 1899 yılında Chicago'nun Illinois

eyaletinde Cook County Çocuk Mahkemesinin inşa edilmesiyle çocuğun suçluluk durumuyla alakalı celseler bilimsel olarak incelemeye alınmıştır. Çocuk mahkemesinin inşa edilmesinde “Hull-House Yerleşimcileri ve Kadınlar Kulübü” büyük bir katkı sağlamıştır (Bradley, 2008).Çocukların suçluluk durumunun çocuk mahkemelerinin kurulmasıyla yetişkin bireylerden farklı olarak ele alınmasının ve özel bir alan oluşturulmasının daha hümanist ve rasyonalist bir doğrultuda olduğu açıkça ortadır.

Türkiye’de çocuk suçlularla alakalı ilk çalışmalar 1931 senesinde ortaya çıkarılmıştır. 1931’den şimdiki döneme kadar çocuk suçluluğunun önlenmesine dayalı nicel ve nitel çalışmalar yürütülmüş bu çalışmalar sosyolojik, psikolojik ve hukuki bağlamda bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmeye başlanmıştır (Fişek, 2010).Çocuğun suçluluk durumunun önlenmesiyle ilgili birçok çalışılma yürütülmüştür. Bu alan ile ilgili yürütülen çalışmalar her açıyla kapsamlı bir biçimde değerlendirilmiş ve çocuğa verilen özen apaçık ortaya çıkmıştır.

Sanayi devriminin gerçekleşmesinden sonra ise çocuk suçluluğu hızla yükseliş gösteren sosyal, kültürel ve ekonomik farklılıklardan etkilenmiştir. Şimdiki zamanda ise hızla gelişen haberleşme ve ulaşım araçları, toplumda yaşanan değişiklikler geçmişteki yıllara nazaran daha çabuk gelişmekte ve daha kapsamlı bölgelere ulaşmaktadır. Sosyal değişimle ve gelişimle bağlantılı olarak gelenekçi aile düzeni ve aile bireyleri arasındaki iletişim de farklılıklar gözlemlenmektedir(Öter, 2018. S,741).Gelişen ve değişen toplumla birlikte çocuk suçluluğunun artışının da orantılı şekilde seyir izlediğini görmek mümkün olmaktadır. Bu artış toplumsal farklılıklar, ilerleyen ve gelişen teknoloji ve toplum, aile yapılarının değişmesiyle etkileşim düzeyinin farklılaşmasıyla birlikte görülmektedir.

Dünyada pek çok ülkede, 1990'lı yıllardan sonra çocuk suçluluğu sayısı gittikçe fazlaşmıştır. Suçluluk verilerine bakıldığında Batı Avrupa'daki, mahkûm çocukların oranında 1980'lerin yarısından 1990'lı yılların bitişine doğru ortalama %50 artış görülmüştür. Bu artış geliştirmekte olan ülkelerde de üzücü bir şekilde göze çarpmaktadır; 1995'den bu zamana kadar birçok Doğu Avrupa ülkesiyle ve SSCB ülkelerinde suçlu çocuk oranı %30 kadar yükseliş göstermiştir (Salagaev, 2003: 189). Evrensel bağlamda çocuk suçluluğuna bakıldığında suç oranının sürekli olarak arttığını görmek kaçınılmazdır. Suç oranlarının yanı sıra zaman ile ülkelerde de bu oranlarda farklılık görülmektedir. Aynı zamanda suçun çeşitlerinde de farklılık ve değişim kaçınılmazdır.

2.5.ÇOCUĞUN SUÇA SÜRÜKLENME NEDENLERİ

Çocuğun suça sürüklenme durumu tek bir sebepten değil birçok sebepten kaynaklanabilmektedir. Çocuklar, gelişim çağında oldukları için çevrelerinde olan olay ve durumları algılamada zorluk çekerler. Doğru ve yanlış olan olguları birbirinden ayırt etmekte güçlük yaşarlar. Çocuk yaşı gereği çevreden gelen bazı yönlendirmelere açık konumdadır. Suça karışmadaki bu yönlendirmelerin birçok faktörleri vardır ve bu faktörlerin nedenlerinin detaylı olarak araştırılması gereklidir. Bunun yanı sıra çocuğun biyolojik, fiziksel, kişisel, psikolojik ve karakteristik özellikleri de suçluluk durumunun oluşmasında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Yani bu durumun meydana gelmesinde çocuğun çevresi dışında kendi iç dünyasının da büyük rolü vardır. Genel olarak suçun nedenlerini bir çatı altında inceleyecek olursak bu nedenleri bireysel, çevresel ve diğer nedenler olmak üzere üç kategoride açıklamak mümkün olacaktır.

2.5.1 Bireysel Özelliklere Bağlı Faktörler

Her çocuk bireysel özellikleri bakımından birbirinden farklılıklar göstermektedir. Bunlar fiziksel özellikleri, ruhsal durumları, mizaçları, bilişsel ve algılama kapasiteleri, yaşları, anne babadan aldıkları genetik kodlar vb. birçok durumdan dolayı birbirinden ayrılmakta ve değişkenlik göstermektedir. Bu özellikler temelde anne ve babadan genler yoluyla doğrudan aktarılmakta bazı özellikler ise sonradan kazanılmaktadır. Doğrudan ve dolaylı olarak çocuğa kazandırılan bu bireysel özellikler suç davranışı eğiliminde oldukça etkili olmaktadır. Bu kişisel özellikler suç işlemede tek başına yeterli olmamakla beraber bunun yanı sıra çevresel faktörlerin çeşitliliği de bu durumun oluşmasında büyük bir paya sahiptir.

2.5.1.1 Biyolojik Etkenler

Lombrosso, Çocuğun suçluluk durumunun genetik faktörlere bağlı olduğunu dile getirmiştir. Bununla birlikte “doğuştan gelen suçluluk durumu” olgusunun olduğunu da savunmuştur. Bireylerde doğumla beraber ortaya çıkan fiziksel eksikliklerin olduğunu belirtmiştir. Evlilik birliği olmadan önce de ebeveynlerin kalıtsal faktörlerinde bulunan bozukluklar, dünyaya gelecek çocukların, bir kaçında, farklı fiziksel ve psikolojik eksikliklerin, sağlık sorunlarının meydana gelmesine sebep olmaktadır. En başında bireyin yaratılışından kaynaklı fiziksel engeller, kusurlar, özürler, rahatsızlıklar, akıl eksikliği ve geriliğiyle ortaya çıkan sorunlar ve buna benzer problemler görülmektedir (Yavuzer,2001, s.81-82-83). Aileden kalıtsal yol ile kazanılan genlerinde çocukların suça sürüklenmesinde ki etkenlerden olduğu gözlemlenebilmektedir. Genlere bağlı olarak ortaya çıkan bu durum çocukların bir sonraki yaşam evresinde suçu tanınmasında ve suçun şekillenmesinde rol oynar.

2.5.1.2 Psikolojik Etkenler

Kişinin ruhsal durumundaki dengenin oluşumunu sağlayan unsurlar doğumla birlikte kişinin kendisinde ortaya çıkmaktadır. Bunlar zekâ, idrak, dikkat, hafıza, zihin, akıl, şuur, irade ve şuuraltı denetim altında tutabilen gereksinimler, iç ve dış güdüler, dürtüler ve vicdan adı verilen sağduyudur (Turgut,1985, s.9).Doğuştan gelen bu unsurların kişinin ruhsal durumunda önemli bir etkiye sahip olduğu açıktır. Bu unsurlar doğuştan gelmeleri ile birlikte sonradan ortaya çıkmış, kazanılmış olgular değildir. Bu unsurların sağlıklı bir biçimde potansiyellerini gösterebilmeleri insan yaşamının iyiliği için büyük önem arz etmektedir.Akla dayanan ve duygusal sorunların farklı modelleri ve bununla ilişkisi olan kişilik bozuklukları suç fiilini gerçekleştiren aktif bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır(Yavuzer, 1986, s.44). Kişilik bozukluğu olan bireylerin ruhsal olarak kötü olduğu ve sağlıksız davranışlar gösterebileceği kaçınılmazdır. Bununla birlikte bireylerde ortaya çıkan suç olgusu ve suça yöneliminde arttığı açıktır.

Kliniksel kişilik yaklaşımına göre, suçluluk kişinin ruhsal dengesinin alt üst olmasına bağlı anormal hareketler sergilemesi durumudur. Suça bulaşmış çocuklar, nörotik (sinirlilik duygularının, zorba hareketlerin ve takıntılı fikirlerin ağır basması), psikotik (önemli derecede davranış dağınıklığında ötürü elem duyması), sosyopatik (sosyal olmayan, sinirli, girişken, suçluluk hissiyatından mahrum olan) ve şizofrenik (hissiyat bakımından uyum ve disiplin içerisinde olmayan, akli bulanmış, içine kapanık) olarak açıklanmıştır(Sevük, 1998, s.31). Suça sürüklenen çocukların ruhsal psikolojik vb zayıflıkları kaçınılmazdır. Sağlıklı bir psikolojiye sahip olunmaması durumu beraberinde birçok sorunu da illegal davranışları da birlikte getirmektedir. Bu sirkülasyon suç durumunun oluşmasının temel sebeplerini karşımıza çıkartmaktadır.

2.5.2 Çevresel Faktörler

Çevre ve çocuk her zaman birbiri ile etkileşim ve iletişim halindedir. Bu etkileşim çocuk için hem avantaj hem de dezavantaj yaratabilir. Bu dezavantajların altında yatan nedenlerin ortaya çıkarılması için bireyi çevresi içinde ele almamız gerekmektedir. Çocuğun doğup büyümesiyle sahip olduğu ilk çevre ailesidir. Çocuğun belli bir yaştan sonra ailesinin yanı sıra dış çevreyle olan bağlantısı da yaşamına şekil vermektedir. Artık çocuğun ailesi dışında da yaşama ve hayata dair etkilendiği bazı faktörler ortaya çıkmaktadır. Çevresel faktörler her zaman çocuğun suça sürüklenmesinde yeterli olmayabilir. Bu duruma bireysel faktörlerde eşlik ederek çocuğun suç fiilini tanınmasında ve suçu gerçekleştirmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu yüzden çevre ile kurulan bağlantı çocuk için büyük bir önem arz etmektedir. Çevresel faktörler aracılığıyla çocuk yaşının ilerlemesiyle birlikte ailesinin yanı sıra farklı grup ve kitlelerle de iletişime girmektedir.

5.2.1 Aile

Aile, toplumun bir parçası olmakla birlikte en küçük yapı taşıdır. Aile, çekirdek aile ve geniş aile olmak üzere 2'ye ayrılmaktadır. Çekirdek aile, anne baba ve çocuklardan oluşmaktadır. Geniş aile ise anne-baba, çocuklar veya anne baba tarafındaki yakınlardan oluşmaktadır. Aile, toplumun, geleneğini, göreneğini, kültürünü, ahlaki değerini bir sonraki kuşağa taşımaktadır. Bununla beraber aile fertleri bu süreç içerisinde gelişip kendini yenilemektedir. Aile fertleri içerisinde bulunan çocuklar anne babanın aynası konumundadır. Ailenin parçası olan çocukların davranışları, büyüdüğü çevre ve ebeveynleri tarafından şekillendirilmektedir. Aile içinde yaşanmakta olan bazı sorunlar çocukları olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Bu çocuklar ileride suç işleme

eğilimine daha yatkın olmaktadırlar. Bu eğilimin önüne geçilmesinde de en önemli faktör yine ailenin kendisidir. Bu konuda aileye büyük bir sorumluluk düşmektedir. Ebeveynler, çocuklara iyi bir rol-model olup sağlıklı bir aile yapısının oluşmasına zemin hazırlamalıdır.

Aile içinde kurulan iletişim sağlıklı, bilinçli ve güçlü bir şekilde olmalıdır. Bu iletişimin kopuk olması durumunda aile içinde huzursuz bir ortam oluşur ve bu durum psikolojik açıdan olumsuz etkiler doğurabilir. Bu olumsuzluklardan en çok etkilenen aile içindeki çocuklar olmaktadır. Bu sebepten dolayı da çocukların suça sürüklenme nedeninin altında ebeveynlerin hoşgörüden uzak olması ve çocuklarıyla olan ilişkinin ve iletişimin sağlıksız olması yatmaktadır. Anne ve babanın aile içindeki şiddetli geçimsizliği ve evin huzurunun kalmaması da çocuğu etkileyen durumlardandır. Ayrıca anne babanın çocuğa karşı aşırı otoriter, baksın veya aşırı ilgisiz şekilde davranması çocuğun sağlıklı gelişmesinin ve tutarlı bir birey olmasını engellemektedir. Tüm bu problemler çocuğu suça itmede önemli paya sahiptir.

Ailenin sosyo-ekonomik durumu da çocuk suçluluğunda etkili bir faktördür. Ailenin gelir düzeyinin ortalamanın altında olması durumunda çocuklar yeterli ölçüde temel gereksinimlerini karşılayamamaktadırlar. Bunlar en temel gereksinim olan; yeme-içme, barınma, ısınma, giyecek vb. şeklinde sıralanabilmektedir. Böylelikle yaşanan bu zorluklar çocuğun kişiliğinin oluşmasında ve psikolojisinde olumsuz etkiler yaratabilmektedir. Çocuk bu durumlar karşısında ise huzursuz ve mutsuz olabilmektedir. Çocuğun akranları arasında parasal yönden büyük açıklıkların olduğu durumlarda, çocuk kendini daha aşağıda görebilir ve kendisine olan özgüvenini kaybedebilir. Yapılan bazı araştırmalarda, çocukların suç işleme oranıyla ailenin ekonomik

durumunun düşük olması arasında önemli bir ilişki bulunduğu gözlemlenmiştir.(94 Yavuzer, Çocuk Ve Suç, s. 153 – 154).Yaşanan bu olumsuz durumlar karşısında çocuk,aileden bağımsız ve başına buyruk bir yaşama yönelebilmektedir. Bu serbestlik ve ailenin denetiminin azalması çocuğun olumsuz davranışları gerçekleştirmesine sebep olabilir. Çocuk aile içindeki ekonomik sıkıntılar karşısında ruhsal bunalımlar yaşayabilmekte içe kapanma geri çekilme uzaklaşma vb gibi problemleri davranışlar sergileyebilmektedir. Bu ruh halindeki durumlarda sosyal çevresinden kendini izole edebilmekte ve sosyalleşmesinde azalmada mümkün olabilmektedir. Bu durumların ortaya çıkmasıyla çocuğun suça sürüklenme ve yönelme ihtimali artmakta olup bunun önlenmesinde yine aileye büyük sorumluluklar düşmektedir.

Çocuğun suç işleminde aile bütünlüğünün dağılması; anne babanın birbiriyle yollarını ayırması, anne ya da babadan birinin hayatını kaybetmesi,ebeveynlerden herhangi birinin haneyi terk etmesi, aile içerisinde hiçbir paylaşımın bulunmaması ve birlik hissedilmemesi vb. şekilde olabilmektedir.

IvanNye' e göre, "Aile İçi İlişkiler ve Suçlu Çocuk Davranışı" isimli araştırmasında dağılmış aile ve dağılmamış aileler arasında ebeveynlerden sadece birinin olduğu ailelerde denetimin ortadan kalktığı, ebeveynlerden birisinin boşanıp başka biri ile evlendiği durumlarda hane içinde baş gösteren karmaşıklıklar ve çocuğun bu duruma adapte olma sürecinde olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Bu durumlar çocuğun suça yönelimindeki artışını desteklemektedir. Nye', bütünlüğü bozulmamış ama sıkıntılı ve mutlu olmayan ailelerde daha çok suçluluk durumunun bulunduğunu belirtmiştir. Mutlu bir aile yapısının olmaması çocukların suç eylemine yönelmesinde ailenin bütünlüğünün bozulmasından daha çok etkili olduğunu söylemiştir.186

Ailenin parçalanma durumunun çocuğu her yönden olumsuz etkilediği kaçınılmazdır. Bu durumun yanı sıra aile içinde bütünlüğün oluşmasına karşın aile içindeki iletişimin zayıf olması ve etkileşimin iyi bir biçimde sağlanamaması sevgi bağının oluşturulamaması güven ve huzur ortamından yoksun yaşanmasının da suça sürüklenme durumunda önemli bir rol oynadığını söylemek mümkün olacaktır.

Çocuğun suça sürüklenmesinde ailenin eğitim düzeyinin düşük olması suç ile orantı göstermektedir. Bu aile bireyleri, çocuklarını büyüklerinden ve yaşadığı çevreden öğrendikleri kültür, örf ve adetlerine göre yetiştirmektedir. Böyle ailelerde büyüyen çocuklarda sosyal hayat içerisinde adaptasyon problemi görülebilmektedir. Bundan dolayı ekonomik, teknolojik, kültürel ve sosyolojik ilerlemelerle değişime uğrayan toplum içindeki değer yargıları ile aile içinde kazanılan gelenek ve görenekler içerisinde sıkıntı yaşayan çocuk, ebeveynleri ve içinde bulunduğu sosyal ortamla uyum problemleri yaşamaktadır. Bu uyumsuzluklar sebebiyle de çocukların suça bulaşması kaçınılmaz olabilmektedir.(Bal,2004; Akbaba,2011).Ailenin eğitim düzeyinin düşük olması durumunun çocuğu suç olgusuna yönelttiği gözlemlenmiştir. Ebeveynlerin aldığı eğitimlerin yetersiz olması çocuğun da iyi eğitilmesinin ve yönlendirilmesinin önüne engel olarak geçmektedir. Bununla birlikte ailenin sahip olduğu örf ve adetlerin çocuk tarafından benimsenememesi veya benimsenmesi durumunda sosyal çevre ile uyumun yakalanamaması çocuk için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bu uyumsuzluk durumu ve sıkıntılar çocuğun suça yönlenmesine sebep olan önemli faktörler arasında görülmektedir.

Ebeveynlerin geçmişte veya şimdiki yaşantısında suça bulaşması veya anne babanın alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığının bulunması durumları çocukların suça

sürüklenmesinde önemli birer etken olabilmektedir. Çocuklar, ileriki yaşamlarında anne babayı örnek alacakları için uyuşturucu madde ve alkol kullanımında veya suç işleme davranışında bulunabilirler. Ailede bu etkenlerden dolayı şiddet kavramı da doğru şekillenebilmektedir. Şiddet, aileyi ve çocukları fiziksel ve ruhsal açıdan olumsuz etkileyebilmektedir. Şiddet ortamında büyüyen ve yetişen çocuklarında ilerleyen yaşlarda saldırgan davranışlar göstermesi muhtemeldir. Çocuğun aileyi rol model olarak bağımlılığa sürüklenmesiyle birlikte suça karışmadaki artış peş peşe gelmektedir. Aile içinde bireylerin çocuğa karşı gerekli sorumlulukları yerine getirmemesi, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaması ve bakımını sağlayamamasıyla ihmal durumu ortaya çıkmaktadır. İhmalin yanı sıra ebeveynlerin geçimsizliğiyle beraber çocuğa karşı bilerek veya bilmeyerek psikolojik ya da fiziksel vb. gelişimlerini etkileyerek istismara maruz bırakılması çocuğu dışarıya bağımlı hale gelmesine sebep olup suça itebilmektedir. Bu durumda ihmal istismar ve şiddetin çocuğun suça karışmasında önemli bir etkiye sahip olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

2.5.2.2 Okul

Okul bir çocuğun hayatını şekillendirmede ve çocuğun birçok deneyim kazanmasında büyük rol üstlenmektedir. Aileden sonra gelen en önemli yapıtaşıdır. Çocuklar okulda gördüklerini öğrendiklerini örnek alarak rol model almaktadırlar. Okul bu işlevini doğru yerine getiremediğinde çocuğun ileriki yaşlarda başarısını, insanlarla olan ilişkisini, karakterini doğrudan etkilemektedir. Doğru ve donanımlı eğitim alamayan küçük yaştaki çocuklar ileriki dönemlerde bunun etkisini artarak olumsuz şekilde yaşamaktadır bu durum ciddi boyutlara gelerek suç işleme davranışına kadar götürmektedir. Birçok yapılmış araştırmalarda da bu sonuçlar gözlemlenmiştir.

Eğitim ile suçluluk kavramlarında zıt orantı bulunmaktadır. Bunu XVII. Senesinde Victor Hugo şöyle açıklamıştır: “Eğitim kurumlarının inşa edilmesi cezaevlerinin yıkılması anlamına gelmektedir.” Yalnızca bilimi yayma vazifesini sahiplenmiştir, bilime değer göstermeyen, küçük yaştaki çocukların karakterlerinin oluşmasının ihmal edildiği bir düzende, eğitim kurumlarının geçimsiz veya hatalı hareketlerinin koruyucu bir etkisi yoktur.” Eğitim kurumunun hataları minimuma çekerek öğrencinin eğitim kurumundaki eğitimcinin oluşacağı iletişime dayanmaktadır. Eğitimcinin azami derecede pedagojik bilgiyi şahsında toplamış olması gerekir ve bu bilgiyi eğitim derecesi düşük olan herhangi bir donanıma sahip olmayan küçük yaştaki çocukların gelişmesinde büyük etki sağlamaktadır. (Öter,2005)

Eğitmenle oluşturulan itimadın etkisi küçük yaştaki çocukları yasak olan davranışlardan uzak tutmada etkilidir. Yeterli olmayan veya doğru olmayan davranışlarda küçük çocukların eğitim kurumlarında hatalı hareketlerinin var olmasına daha sonraki zamanlarında hata işlemelerine yol açmaktadır. Hata işleyen çocukların çoğu bölümünün eğitim kurumlarında uygunsuz hareketler ve başarılı olamadıkları incelemeler neticesinde gözlemlenmiştir. (Öter,2005)

2.5.2.3 Arkadaş Çevresi Ve Akran Grubu

Çocukların arkadaş ve akran çevresi de suça yönelmelerinde etkilidir. Çocuk ailesi dışında arkadaş çevresiyle iletişime geçerek sosyalleşme kazanmakta ve topluma karışmaktadır. Özellikle aileleriyle iletişimi ve etkileşimi kopuk çocuklarda arkadaş edinme oranı daha yüksek olmaktadır. Çocukluğun en kritik dönemi olan ergenlik çağında çocuklar daha yoğun bir şekilde bireyselleşme ve özgür olma düşüncesine girmektedir. Buda arkadaş gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Böylece çocuklar bu

dönemde arkadaş çevresine göre şekillenmektedir. Eğer arkadaş çevresi hata işleyen veya suça meyilli ise arkadaşlarını örnek almakta ve bu arkadaş grubuna göre hareket etmeye başlamaktadır. Bu durumda gittikçe büyüyerek aslında çocuk suçluluğunun toplu hale gelmesine sebebiyet vermektedir.

2.5.3. Diğer Faktörler

2.5.3.1 Göç

Göç, bireylerin bir yerleşim biriminden başka bir yerleşim birimine ekonomik, kültürel, sosyal, siyasi vb. çeşitli sebeplerle gitmesi olarak açıklanabilir. Nüfusun artması, tarımda insan gücünden makineleşmeye geçilmesi, şehirlerde iş olanaklarının fazla olması insanların köyden kente göç etmesinde etkili olmuştur. Şehirde daha iyi eğitim, sağlık, iş ve sosyal olanakların olması şehre göçün oluşmasını çekici hale getirmiştir. Ancak göçün oluşmasındaki en büyük faktör ekonomik problemlerdir. Meydana gelen doğal afetler ve terör de göçün hızlanmasında etkili olmuştur. Kırdan kente göç edenler kendi kültürleri, yaşam tarzları ve gelenekleri ile beraber gelmişlerdir. Göç edenlerin bazıları şehir yaşamına adapte olurken bazıları adapte olamamış ve şehirde diğer insanlardan uzakta kendilerinin yaşayabileceği yaşam alanları yani gecekondu oluşturmuşlardır. Göç etmenin ardından yerli halk ile göç edenler arasındaki kültür farklılıkları çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur. Şehre göç eden aileler aynı zamanda işsizlik ve maddi imkanların yetersizliği sebebiyle de şehir yaşantısına uyum sağlamakta güçlük yaşamışlardır. Bu uyumsuzlar en çok çocuklar üzerinde etki yaratmaktadır. Başka bir yerden göç ile gelen çocuklarda, suça eylemini gerçekleştirme, saldırgan davranışlar sergileme, bazı psikolojik ve davranışsal sorunlara daha sık rastlanmaktadır. Kentlerdeki yaşam koşullarının zorluğu, göç eden ailelerin yaşamış

olduğu ekonomik sıkıntılar, çocukların okula gönderilememesi, çocuğun ekonomik yönden aileye katkıda bulunma zorunluluğu, kentli yaşıtlarına özenme, toplumsal olarak yalnız hissetme gibi etkenler çocuğun, suç davranışına yönelmesine sebep olmaktadır. Yapılan bazı araştırmalar sonucunda, suç eylemini gerçekleştiren çocukların çoğunluğunun, gelir düzeyinin düşük, kırsal alandan göçlerin yaşandığı gecekondü bölgelerinde oturduğu sonucu elde edilmiştir. Başka bir yerden göç ile gelen çocuklar çoğunlukla hırsızlık ve yaralama suçlarını işlemektedirler. Yaralama ve hırsızlık suçlarının toplumsal uyumsuzluklar ve ekonomik güçlüklerden kaynaklı olduğu düşünölmektedir.

2.5.3.2 Kitle İletişim Araçları

Teknolojinin hızla gelişmesiyle beraber çocuklar vakitlerinin çoğunluğunu kitle iletişim araçlarını kullanarak geçirmektedirler. Günlük hayatta çocukların boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla kullandıkları internet, televizyon, gazete, dergi ve kitap gibi kitle iletişim araçları beraberinde birçok olumsuzluğu getirmektedir. Özellikle televizyon programlarında bulunan şiddet ve saldırganlık içeren programlar çocukların saldırgan davranışlara yönelmesinde büyük rol oynamaktadır. Çocuklar şiddet içeren programlardaki gösterilen yaşamlara özenebilmekte, dizilerde yer alan karakterleri taklit edebilmektedirler. Çocukların internette uygunsuz içerikli, yasal olmayan sitelere girmesi, şiddet içeren bilgisayar oyunları oynamaları da onları suç davranışına yöneltebilmektedir. (Avcı, 2008). Yapılan araştırmalara göre, suç eylemini gerçekleştiren çocukların büyük bir kısmının şiddet içeren dizi ve filmler izlemeyi tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Akers'in sosyal öğrenme teorisinde de çocukların televizyonda

ve internette gördüklerini taklit etmesiyle suç eylemine başvurabildiğinden bahsedilmektedir.

2.6.ÇOCUK KORUMA KANUNU KAPSAMIYLA SUÇ, ÇOCUK VE ADALET

1987 senesinden günümüze kadar ülkemizde çocuklara yönelik mahkemeler var olmakta ve bu mahkemeler suç mağduru ve suça sürüklenmiş olan çocuklara yönelik uygulamalar ile yürütülmektedir. Mahkemelerde çocuğun en fazla yararı gözetilerek uygun çalışmalar yapılması amaçlanmıştır.

2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı çocuk koruma kanununun amacı “korunmaya ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına haklarının ve esenliklerinin koruma altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. (ÇKK, md:1) Çocuk koruma kanununun odak noktasını korunmaya ihtiyacı olan çocuklar ya da suç olgusuna sürüklenen çocuklar oluşturmaktadır. Bu kanun çocukların yüksek yararını gözetmekle birlikte iyilik halini artırmayı aynı zamanda çocukları korumayı esas almıştır. Kanunun içinde çocuklar için alınması gereken tedbir kararları bununla birlikte çocuk mahkemelerinin fonksiyonlarının yer aldığı maddeler bulunmaktadır. Bu kanunda genellikle çocuğun direkt suçluluğunun yanı sıra suça sürüklenmiş olduğu varsayılmakta olup çocuğun suça mağdur edilmiş olarak tanımlanması uygun görülmüştür. Bununla birlikte suça sürüklenen çocuğa direkt ceza verilmesinin yanı sıra iyilik hali ve korunması temel olarak hedeflenmektedir.

Bu kanunun ikinci bölümünde ise çocuk için alınması gereken koruyucu ve önleyici tedbirler yer almaktadır. Sosyal çalışmacıların da yazmış olduğu sosyal

inceleme raporlarında bulunan sonuç ve değerlendirme kısımlarında sosyal çalışmacılar çocuğun yüksek yararı gözetilerek alınması gereken koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarından çocuk için uygun gördüğü kararı raporda belirtmektedir.

Çocuk mahkemelerinde suça sürüklenen çocuklar hakkında görülen duruşma konuları ve suçlar;

1.Şahsa Karşı İşlenen Suçlar,

2.Cinsel Suçlar,

3.Mala Karşı İşlenen Suçlar, olmak üzere sıralanmaktadır.

Tüm bunların içeriğinde yer alan suçlar ise;

- Yağma ve hırsızlık,
- Cinsel istismar,
- Uyuşturucu alım, satım ve kullanımı,
- Basit cinsel saldırı,
- Basit yaralama, gibi suçlardır.

Çocuk adalet sistemine genel olarak bakıldığında ise, yetişkin bireylerden farklı olmak kaydıyla yalnızca çocuğa özgü olan adli sistem olarak nitelendirilmesi mümkündür. Çocuk adalet sisteminin temel amacında bir şekilde adli sisteme gelen çocukların sistem ile beraberinde gelen olumsuz ve yorucu olan bu süreçlerin etkilerini çocukların gelişim özellikleri de dikkate alınarak minimum seviyeye indirmek, aşamaların hepsinde çocuğun en yüksek faydası göz önüne alınarak, yetişkin bireylerden farklı özel bir yargılamaya bağlı olarak çocuğu ve toplumu en iyi şekilde muhafaza etmek olarak nitelendirilebilir (Adalet BakanlığıHukukçulariçinEğitim

Kitabı, 2013, s,60). Çocuk adalet sistemleri yetişkin bireylerin adli sisteminden ayrı tutulan farklı ve özel bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sistemde çocuğun yüksek faydası göz önüne alınarak uygulamalar yürütüldüğünü görülmektedir. Bu sistemde çocuklara özgü ayrıcalıklar tanınarak çocukların yararlarının gözetilmesi, ve sistemin yıpratıcı süreçlerinden çocukların olabilecek en az zarar durumuyla bu durumdan çıkması hedeflenmektedir.

3.YÖNTEM VE ANALİZ

Bu çalışma, suça sürüklenmiş çocukların suça sürüklenme nedenleri ile ilgili birçok literatür taraması yapılarak yürütülmüş ve daha sonra bu literatür taramasıyla elde edilen bulgulara ve sonuçlara ilişkin veriler meta-analiz yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Meta analizin sözcük anlamı, yapılan analizlerin bir araya getirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel bir bakış açısıyla tanımlanacak olursa meta analiz, birbirinden bağımsız ve farklı araştırmalardan yola çıkılarak bulunan verilerin sonuçlarının bir araya getirilmesiyle genel bir sonucun ortaya çıkarılması anlamına gelmektedir. Yani herhangi bir çalışmanın sonuçlarının yeniden analiz edilmesi meta analiz olarak adlandırabilmektedir (Dinçer, 2014, s.11)

Meta analiz yöntemi ilk olarak 1904 yılında Karl Pearson, Meta analizinin ilk örneklerinden birini karşımıza çıkarmaktadır. Pearson, meta analiz yöntemini tifo ateşi hastalığına ilişkin aşı çalışmaları üzerine kullanmıştır.1930 senesinden sonra meta analiz yöntemine ilişkin sağlam araştırmalar ve çalışmalar yürütülmüştür. 1970 yıllarında meta analiz yöntemine karşı olan ilgi ve alaka oldukça artmış bununla beraber öncelikle sağlık sektöründe ilk uygulamaları ortaya konmuştur.1976 yıllarında ise Gene Glass,“Meta-analiz” olgusunu terim olarak ilk ortaya atan kişi olmuştur.Bu yöntem,

“genel sonuçlar ortaya çıkarmak amacıyla istatistiksel olarak yapılan analizlerin sonuçlarının analizi ve sentezi” olarak karşımıza çıkmaktadır.Şimdilerde ise meta analizi yöntemi, sağlık, eğitim, psikoloji, biyomedikal bilimler ve birçok farklı alanda geniş çaplı olarak yararlanılmaktadır(Çarkungöz, 2009, s.34).

Meta-analiz yönteminin nicelik yönünden uygulanabileceği çalışmalara göz atacak olursak bunlar; kontrollü gerçekleştirilen klinik çalışmalar, yarı deneyler ve gözleme dayalı çalışmalar olarak sıralanabilmektedir. Meta analiz yönteminin amacı,çalışmalar arasındaki nedensellik bağlantılarını açıklamaya meşgul olmaktır. Bunların yanı sıra meta analiz yönteminin uygulanacağı çalışmalar şöyle sıralanmaktadır; aralarında nedensellik bağlantısı bulunmayan ve tanımlayıcı çalışmalara, tarama şeklinde yapılan çalışmalara, teşhis metotlarının geçerlilik ve güvenilirlik ile ilgili yapılan çalışmalara, maliyet-etkinlik ile ilgili çalışmalara ve başka alanlardaki çalışmalar olarak belirtilmiştir. (Akgöz, Ercan, vd., 2004, s.108)

Meta analiz yönteminin uygulama alanlarına ilişkin bazı aşamalar vardır. Bunlar; uygulamaya uygun ilk olarak belli bir sorunu tanımlamaya çalışmak, kişisel çalışmaları içine alma ölçütlerini tespit etmek, kişisel araştırmalara ulaşmaya çalışarak temin etmek, meta analiz yöntemiyle alakalı bazı özyapısal özelliklere uygun çalışmanın sınıflandırılmasının ve kodlamasının yapılması, araştırılan kişisel çalışmalara ait neticeleri bir araya getirerek birleştirmek ve son olarak analizi yapılan uygulamanın bulgularını bütünleştirici bir şekilde rapor haline getirmektir. (Akgöz, Ercan, vd., 2004, s.109).

Yukarıda kısaca bahsettiğimiz meta analiz yöntemi, geçmişten günümüze kadar gelerek şuan ki yaşadığımız dönemde yapılan birçok araştırma için önemli bir yere

sahip olduğu karşımıza çıkmaktadır. Herhangi bir konuda yapılan araştırmalardan ortaya çıkan birçok farklı bulgular meta analize olan ihtiyacı gözler önüne sermektedir. Yani meta analiz bir ihtiyacın ürünü olarak karşımıza çıkmış ve literatür tarama metotlarına yeni bir yüz olmuş diyebilmekteyiz. Günümüzde de meta analiz yöntemi yoğun bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Sonuç olarak çalışmamızda suça sürüklenen çocukların suça sürüklenme nedenlerine odaklanılmış olup bu konumuza ilişkin ulaştığımız çalışmaların tüm bulgularını ve sonuçlarını meta analiz yöntemi kullanarak bütüncül bir bakış açısıyla yorumlanması amaçlanmıştır.

Tablo 1: Suça Sürüklenmiş Çocukların Suça sürüklenmesindeki Bireysel Faktörlere İlişkin Meta Analiz Bulguları

SUÇA SÜRÜKLENMİŞ ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNDEKİ BİREYSEL FAKTÖRLERE İLİŞKİN META ANALİZ BULGULARI				
ADIM	KAYNAK	YIL	VERİ	SONUÇ
1	Adli Tıp Dergisi (Altun, Şahin, vd.)	2016	Suçta Sürüklenmiş Çocukların Cinsiyet Dağılımları	Suçta sürüklenen çocukların yaklaşık %90'ını erkekler oluşturmaktadır.
2	Adli Tıp Dergisi (Altun, Şahin, vd.)	2016	Suçta Sürüklenmiş Çocukların Yaş Dağılımları	Suçta sürüklenme, 12-15 yaş arasında en çok, 14 yaşında en az 12 yaşındaki çocuklarda görülmektedir.
3	Evrensel Gazetesi (TÜİK) Adli İstatistik Kurumu	2008-2016	Adli İstatistik Kurumuna Göre Suça Sürüklenen Çocukların Yaş Dağılımları	Çocukların suç davranışı sırasıyla yaklaşık en çok 15-17 yaş grubu, bunu 12-14 yaş grubu takip etmekte olup çok az kısmı ise 11 yaş ve altı çocuklar oluşturmaktadır.
4	Karakuş ve Tekin (KONYA ili Örneği)	2012	Çocuk Koruma Kanunu Uyarınca, Suça Sürüklenen Çocukların Cinsiyet Dağılımları	Araştırmada suça sürüklenen çocukların büyük çoğunluğunun erkek olduğu ortaya çıkmıştır.

5	Çakaloz, Ünlü, Terzioğlu vd.	2016	Suçta Sürüklenmiş Çocukların, Davranışlarını Yönlendirme yeteneği	Suç davranışı göstermiş çocukların %70'inin davranışlarını yönlendirme yeteneği gelişmiş, %30'unun ise gelişmediği görülmüştür.
6	Işık, Aktepe, Akyıldız vd.	2019	Bir Üniversite Hastanesinde değerlendirilen Suçta Sürüklenmiş Çocukların klinik özellikleri	Elde edilen olgularda çocukların çoğunun normal zekâya sahip olduğu görülmüştür. SSC'lerin çoğunluğunda bir psikiyatrik bozukluk tanısı bulunduğu belirlenmiştir.
7	Ankara Barosu (A.S.Civiloğlu)	2007	Suçta Sürüklenmiş Çocukların Yaş Oranları	15-24 yaş arası gençlerin suçta sürüklenme potansiyellerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.
8	Anadolu Ajansı (TÜİK)	2017	TÜİK Verilerine Göre Suçta Sürüklenmiş Çocukların Cinsiyet Dağılımları	Suç mağduru çocukların yüzde 54,4'ünün erkek, yüzde 45,6'sının kız çocuğu olduğu görülmüştür.
9	Anadolu Ajansı (TÜİK)	2017	TÜİK Verilerine Göre Suçta Sürüklenmiş Çocukların Yaş Oranları	Söz konusu çocukların yarısından fazlasını 15-17 , yaş arası çocuklar oluşturmaktadır.
10	İhlas Haber Ajansı (TÜİK)	2017	TÜİK Verilerine Göre Suçta Bulaşmış Çocukların Davranışlarını Yönlendirme Yeteneği	12 yaş ve altı çocuklarda sonuçlarını değerlendirme ve davranışlarını yönlendirme konusunda yetişkinlere göre oldukça geride olması sebebiyle suçta sürüklenme oranları daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
11	Öter (Antalya İli Örneği)	2018	Çocuk Suçluluğunda Cinsiyet Faktörünün Etkisi	Araştırmanın verilerinde çocuk suçluluğunun %88'inin erkek, %12'sinin kız olduğu görülmüştür.
12	Evrensel Gazetesi (TÜİK) Adli İstatistik Kurumu	2008-2016	Adli İstatistik Kurumuna Göre Suçta Sürüklenen Çocukların Cinsiyet Oranları	Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocukların çoğunun erkek olduğu görülmüştür. Ve bu çocukların %80'den fazlası ise adli birimlere sevk edildiği görülmüştür.
13	Adli Tıp Dergisi (Altun, Şahin, vd.)	2016	Suçta Sürüklenen Çocukların Mental Durumları	Araştırmada Çocukların %90'ı normal ve sınıf düzeyde zekâya sahip olduğu ortaya çıkmıştır.
14	Akbaba (Kartal-Kadıköy Bölgesi Örneği)	2011	Çocuk Suçluluğu Profili İçerisinde Suçta Sürüklenmiş Çocukların Yaş ve Cinsiyet Dağılımları	Araştırmada suçta sürüklenen çocukların en çok 16-18 yaş arası en az 11-15 yaş arasında olduğu ve çocukların neredeyse çoğu erkektir.

15	TÜİK	2013	Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların yaşları ve Cinsiyetleri	İstatistiklere göre gelen çocukların yaklaşık çoğunun yaşı 15-17 arasındadır. Bu çocukların çoğunun erkek olduğu görülmüştür.
----	------	------	---	---

Suçta sürüklenmiş çocuklar Dünya’da ve ülkemizde büyüdüğü ailesi ve toplum yönünden önemli bir psiko-sosyal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çocuklarda suçta sürüklenme eğilimini artıran risk faktörlerini bireysel ve çevresel olarak ayırabiliriz. Bizde çalışmamızda bu ayrıma dikkat ederek meta analiz yöntemi ile suçta sürüklenmiş çocukların suçta sürüklenmesinde etkili olan bireysel faktörlere ve çevresel faktörlere ilişkin bazı bulguları ve sonuçları bütüncül bir şekilde bir araya getirmiş bulunmaktayız. Bu çalışmaları bir araya getirirken Öncelikle çocuk suçluluğuna ilişkin istatistiksel verileri göz önünde bulundurmuş bunun yanı sıra çeşitli makalelerde konuya ilişkin elde edilen bulgular ve sonuçlar tablolarında ve açıklama bölümümüzde birleştirilerek açık bir şekilde yorumlanmıştır.

Ülkemizde suçta sürüklenen çocuklara ilişkin istatistiksel çalışma 1997 yılında, belirlenen 27 şehirden toplanıp bir araya getirilen bulguların ortaya çıkarılmasıyla başlamıştır. Bu illerin belirlenmesinde dikkat edilen olgular; il nüfusu, illerdeki çocuk sanık sayıları ve işlenmiş suç türleri olmuştur. 2007 yılından sonra tüm iller bu çalışmaya dâhil edilmiştir. 2013 yılında güvenlik birimlerine suçta sürüklenme nedeni ile gelen çocuk sayısı, 2012 yılına nazaran %11,6 artış göstermiştir. Bu yıllarda çocukların **%57,9’unun 15-17** yaş grubunda, %25’inin 12-14 yaş grubunda, %17,1’inin ise 11 yaş altı çocuklar olduğu görülmüştür. 2013 yılında Suçta sürüklenme nedeni ile gelen 115 439 çocuğun **%88,7’si erkek** ve **%11,3’ü ise kız** çocuğu olduğu belirtilmiştir. Kaybolan çocuklar için ihbarda bulunduktan sonra bulunan çocuk sayısı 2013 yılında, 2012 yılına

göre %30, mağdur çocuk sayısı ise %8,8 arttı. Çocukların 2013 yılında, %44,5'i mağdur, %42,2'si suça sürüklenme, %5,9'u kayıp (bulunan), %3,1'i bilgisine başvurma ve %4,2'si de başka sebeplerden dolayı güvenlik birimlerine geldiği veya getirildiği görülmüştür (TÜİK, 2013). 2008-2016 yılları arasında yapılan analize göre suça bulaşmış çocukların yaklaşık **%70'i 15-17** yaş grubu içinde , %25'i ise 12-14yaş grubu içinde diğer kısmı ise 11 yaş ve altı çocuklar oluşturduğu, bu çocukların **% 87,88'inin erkek,% 12,12'sinin ise kız** çocuğu olduğu ve bu çocukların % 80,4'ünün ise adli mercilere sevkinin yapıldığı belirtilmiştir (TÜİK, 2008-2016). Sonraki yıllarda suça sürüklenmiş çocukların cinsiyet ve yaş oranlarına baktığımızda suç mağduru olmuş çocukların yüzde **54,4'ünü erkek**, yüzde **45,6'sını kız** çocuğu oluşturmaktadır. Söz konusu çocukların **yüzde 57,7'sini 15-17**, yüzde 23,3'ünü 12-14, yüzde 18,5'ini ise 11 yaş ve altı gruptakilerin oluşturduğu görülmüştür (TÜİK, 2017). Belirtilen bulgulara göre istatistiksel verilerin suça sürüklenmede bireysel faktörler içerisinde en fazla rolü oynayan yaş ve cinsiyet olgularını karşılaştırdığımızda 15-17 yaş aralığının daha yüksek riske sahip olduğunu görmekteyiz. Bunun yanı sıra cinsiyet faktöründe 2013 ve 2016 yılları arasında kız ve erkek çocuğu oranlarında gözle görülür bir fark olduğu fakat 2017 yılı verisine göre bu farkın azaldığını ve suç işleme davranışında kız çocuklarının oranının erkek çocuk oranına yaklaşıp arttığı görülmektedir. İstatistiksel verilerin yanı sıra bulguları ve sonuçları incelenen makale ve dergilerde erkek çocuklarının kız çocuklara oranla daha fazla suç işleme eğilimlerinin olduğu ve yaş aralıklarının genelde 14-18 arasında değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk suçluluğunda etkili olan bireysel faktörler içerisinde yaş ve cinsiyet olgularının olduğu kadar çocuğun ruhsal, karakteristik, kişisel yapısı ve zekâsı da davranışlarını etkilediği göz önünden bulundurarak değerlendirme yapılmalıdır.

İncelenen bir çalışmada, suç davranışı gösteren çocukların %65'inin normal zekâ düzeyine, %26'sı sınırdaki zihinsel kapasiteye, %7,8'i ise zekâ geriliğine sahip olduğu görülmüştür. Ve bu çocukların %70'inin davranışlarını yönlendirme yeteneği gelişmiş, %30'unun ise gelişmediği görülmüştür (Çakaloz, Ünlü, Terzioğlu vd., 2016). TÜİK verilerine göre 12 yaş ve altı çocuklarda işleme koyacağı fiilin sonuçlarını düşünme, değerlendirme ve davranışlarını kontrol altına alıp yönlendirebilme konusunda yetişkinlere nazaran oldukça zayıf olması nedeniyle suça bulaşma oranlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (TÜİK, 2017). Bir üniversite hastanesinde yapılan araştırmaya göre, suça sürüklenmiş çocukların %93'ünün normal zekâyâ, %3,7'sinin sınırdaki mental kapasiteye, %3,2'sinin ise zekâ geriliği görüldüğü elde edilen sonuçlar arasındadır (Işık, Aktepe, Akyıldız vd., 2019). Bir çalışmada suç davranışı geliştiren ergen çocuklarında ruhsal problemleri ele alındığında bunların çoğunda ruhsal bir bozukluk olduğu tanısına varılmıştır (Altun, Şahin, 2016). Tüm bulgulara bakacak olursak elde edilen veriler ışığında suç işleyen çocukların çoğundan daha fazlasının normal zekâyâ sahip olduğu, davranışlarını yönlendirmede de yaş kriterine bağlı olgunlaşma ve büyüme etkisinin büyük olduğu ve de doğruyu ve yanlış ayırt edebilmesinde herhangi bir problem olmadığı sonucuna ulaşabilmekteyiz. 2016 yılına ait bir çalışmada suça sürüklenme davranışı nedeniyle ergen ve çocuk psikiyatrisine gönderilme oranı %87,8 ile erkekler oluşturmaktadır. Erkek çocuklarının genelde fiziksel özellikleri ve doğası gereği daha saldırgan davranışlarının olması, kız çocuklarıyla karşılaştırıldığında toplumda daha çok bulunuyor olmaları, çevresinde suç davranışı gösteren akranlarının olması, aile içerisinde kızlardan daha çok fiziksel istismarla karşı karşıya kalması ve anne babalarının kız çocukları üzerinde daha çok otoriter ve koruyucu tavırlar sergilemesi gibi faktörler bu bulguyu destekler niteliktedir

(Altun, Şahin, vd., 2016). Bu bulgular çerçevesinde erkek çocuklarına yüklenen birtakım sorumluluk ve üzerinde hissettiği aileden, çevreden gördüğü baskı çocuğun suça itilmesinde bir araç olduğunu söyleyebiliriz. Burada erkek çocuklarının karakteristik ve yapısal özellikleri gereği suç işleme davranışına daha yatkın olduğu sonucuna varılabilmektedir.

SUÇA SÜRÜKLENMİŞ ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNDEKİ ÇEVRESEL FAKTÖRLERE İLİŞKİN META ANALİZ BULGULARI				
ADIM	KAYNAK	YIL	VERİ	SONUÇ
1	Adli Tıp Dergisi (Altun, Şahin, vd.)	2016	Suçta Sürüklenmiş Çocukların Eğitim Durumları	Eğitim durumu ortaokul olan çocuklarda suç işleme oranı daha yüksektir. Bununla beraber okulda başarısızlık ve okulu terk söz konusu olabileceği görülmüştür.
2	Adli Tıp Dergisi (Altun, Şahin, vd.)	2016	Suçta Sürüklenmiş Çocukların aile yapısı ve sosyo-ekonomik durumu	Suçta sürüklenmiş çocukların çoğu çekirdek ailesi ile birlikte yaşadığı ve ailesinin düşük ve orta gelire sahip olduğu görülmüştür.
3	Evrensel Gazetesi (TÜİK) Adli İstatistik Kurumu	2008-2016	Adli İstatistik Kurumuna Göre Suçta Sürüklenen Çocukların Suç Türü Dağılımları	Çocukların bir kısmının en çok sırasıyla yaralama ve hırsızlık . Diğer kısmının ise sırasıyla madde kullanma, alma, satma, tehdit, cinsel suç ve yağma gibi suç türlerine bulaştığı görülmüştür.
4	TÜİK	2018	Suçta Sürüklenen Çocukların Madde Bağımlılığı Oranları	Suçta sürüklenmiş çocukların en çok sigara bağımlısı olduğu görülmüştür. Bunları az oranla alkol ve madde kullanımı takip etmektedir.
5	Ankara Barosu (A.S.Civiloğlu)	2007	Suçta Sürüklenmiş Çocukların yaşadığı yerler	Nüfus çokluğunun ve yoğunluğunun etkisiyle kentte suç oranı kırsala göre çok daha yüksek bir oranda olduğu görülmüştür.
6	Genç (Yüksek Lisans Tezi)	2019	Suçta Sürüklenmiş Çocukların aile durumları ve okul başarıları	Araştırmada suçta sürüklenme de çekirdek ailede olan çocukların oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocukların okul başarıları ise genellikle zayıftır.
	Ankara Barosu		Suçta Sürüklenmiş	Suç işleyen çocukların çoğu sırasıyla;

7	(A.S.Civiloğlu)	2007	Çocukların Kendisinin Ve Ailesinin Öğrenim Durumları	ilkokul, ortaokul ve meslek okuluna gitmektedir. Çocukların anne babasının çoğu da okur-yazar değildir.
8	Eyüboğlu, Eyüboğlu	2018	Suçta Sürüklenmiş Çocukların ailesinin sosyo-ekonomik yapısı	Suçta bulaşmış çocukların çoğunun, ailesinin birlikte yaşadığı, ailenin aylık gelirinin asgari ücretin altında olduğu, ailedeki çocuk sayısının da 4 ve 5 üzeri arasında değiştiği görülmüştür. .
9	Çakaloz, Ünlü, Terzioğlu vd.	2019	Suçta Sürüklenmiş Çocukların Çevresinde Olanların Suç Öyküsü Oranı	Suçta sürüklenen çocukların yarısında fazlasının arkadaş çevresinde ve yakınlarında suç öyküsü ve geçmişi bulunmaktadır.
10	Öztürk	2013	Suçta Bulaşmış Çocukların Eğitim Durumları	Çocukların yüzde ellisinden fazlasının ortaokul öğrencisi olduğu veya ortaokuldan terk olduğu görülmüştür. Lise okuyanların ve lise terk olanlarında suçta bulaşma potansiyelleri oranı %40'larda olduğu görülmüştür.
11	Açık Veri Gazeteciliği	2014	Çocuk Suçluluğunun Nedenleri	Çocuklarda suç oranının artması öncelikle eğitimsizlik daha sonra sosyal, kültürel ve ekonomik düzeydeki değişimler ile ilişkilendirilmektedir.
12	Saruç, Güneş	2014	Suçta Sürüklenmiş Çocukların Suç Geçmişi	Çocukların çoğunun daha önce suç işlemediği görülmüştür.
13	Onur	1980	Kitle İletişim Araçları ve çocuk suçluluğu arasındaki ilişki	Kitle iletişim araçlarının olumsuz etkilerinin çocuğu suçta itebilmesi için çocuğun hem bireysel hem de çevresel olarak sorunlar yaşamasiyla birlikte tetikleyici olabildiği savunulmuştur. Yani çocuk suçluluğuna dolaylı olarak etkisi olduğu görülmüştür.
14	Gökpinar	2007	Çocuk Suçluluğunda Etkili Olan Göç ve Yaşadığı Yerin Yapısı	1990-1993 yılları arasında İzmir Çocuk Mahkemesine çıkarılan 2466 küçük çocuk üzerinde yapılan araştırmaya göre, bunların %80 i gecekondular da veya kısmen gecekondu oluşturan yerleşim yerlerinde oturdukları görülmüştür.
15	TÜİK	2008	Genel Suç Oranını Etkileyen Göç Faktörü	Göç , suçta oranını etkileyen ikinci sırada yer aldığı ve suç oranının da en düşük olduğu yerlerin en az göç alan yerler olduğu tespit edilmiştir.

16	Adli İstatistik Kurumu	2018	Ceza Mahkemelerinde Suça Sürüklenen Çocuk Sayıları İller Çerçevesinde	En yüksek suça sürüklenen çocuk oranının İstanbul ilinde olduğu bunu İzmir ilinin takip ettiği görülmüştür.
17	Adli İstatistik Kurumu	2018	Suça Sürüklenen Çocuk Sayısının En Yüksek Oranlı Olduğu Bölgeler	Suça sürüklenen çocuk sayısının, en fazla Ege Bölgesinde , en az ise Doğu Anadolu Bölgesinde olduğu görülmektedir.
18	Adli İstatistik Kurumu	2018	Suça Sürüklenen Çocuk Sayısının Yıllara Göre Yükselişi	2011 yılından 2013 yılına kadar yükseldiği, en yüksek 2014 yılı olmuş ve 2014'ten itibaren azalmaya başladığı, 2018 yılına gelindiğinde ise tekrar azalma olduğu görülmüştür.
19	Genç	2019	Suça Sürüklenen Çocuklar İçin Mahkemelerin Aldığı Tedbirler	Çocukların birçoğu için tedbir alınmaya gerek duyulmamakla birlikte eğer ki tedbir alınması gerekirse bunlar sırasıyla; Danışmanlık tedbiri ve düşük oranda Eğitim ve Sağlık tedbiri olarak bilinmektedir.

Suça sürüklenmiş çocukların suça sürüklenmesinde etkili olan bireysel faktörler çocuğun suç davranışına itilmesinde her zaman tek başına yeterli olmayabilir. Kişisel etkenlerin yanı sıra çocuğun çevresi, içinde bulunduğu toplum ve sınırlı imkânları suç davranışını gerçekleştirmesinde büyük roller oynayabilmektedir. Burada Türkiye geneli çocuk suçluluğu istatistiklerinin sonuçlarına bakılacak ve daha sonra birçok çalışmalardan ve araştırmalardan elde edilen çevresel faktörlerin etkilerine ilişkin bulguların yorumlanması sağlanacaktır.

Ceza mahkemelerinde bulunan suça sürüklenen çocuk sayıları yıllar bakımından göz atıldığında; 2011 yılı içerisinde suça sürüklenen çocuk sayısının 263 905 olduğu, 2014 yılında en yüksek orana ulaştığı, 2018 yılına girildiğinde ise bu sayının %13,0 oranında azalarak 228 616'ya indiği görülmüştür. 2018 yılında suça sürüklenme davası ile gelen dosyalarda bulunan çocukların %55,8'i hakkında karar verilmiştir.(Adli İstatistik Kurumu, 2018) Bu bulgular suça sürüklenmenin yıllar içerisinde dalgalanma

gösterdiğini fakat 2018 yılında ise çocukların tekrardan suça sürüklenme sayısında çok az bir değişimin olduğu bu sebeple cezaların veya tedbirlerin yeterli derecede etkili olmadığını göstermektedir. 2018 yılında suça sürüklenen çocukların bölgelerarası oranına bakacak olursak; suça sürüklenen çocuğun en fazla %29,0 oranı ile Marmara Bölgesinde bulunduğu belirtilirken suça sürüklenmiş çocuğun en az olduğu bölge ise %6,9 oranı ile Doğu Anadolu bölgesidir. Suça sürüklenen çocuk sayılarına iller açısından değerlendirildiğinde; suça sürüklenen çocuk oranının en yüksek %17,1 ile İstanbul ilinde olduğu ve bu ilden sonra %5,8 oranı ile İzmir'in geldiği belirtilmiştir.TÜİK verilerine göre Suça sürüklenen çocuklar hakkında açılan suç duyurularının; %60,8'ini malvarlığına ve hürriyete karşı işlenen suçlar oluşturmaktadır. Suç duyurusunda bulunan davalarda ilk sırayı %63,4 oranı ile hırsızlık, %24,7 ile ikinci sırayı da mala zarar verme suçu almaktadır(Adli İstatistik Kurumu, 2018).Bu bulgularda Marmara bölgesi ve İstanbul ilinin çocuk suçluluğunda birinci sırada yer aldığını görmekteyiz. Bunun sebeplerinden bir tanesinin İstanbul'un yoğun göç alması ve nüfus yoğunluğu diyebiliriz. Bunun yanı sıra nüfus çokluğu ve yoğunluğuyla beraber gecekondulaşma oluşmakta ve araştırmalara göre suça sürüklenen çocukların birçoğunun gecekondualarda yaşadığı sonucuna varılmıştır (Gökpınar, 2017). Yaşanan bu durum sonucunda ortaya çıkan kültürel çatışmalar, sosyal ve mekansal açıdan kalitenin düşük olmasıyla beraber yoksulluğun bir tarafının ortaya çıkması (Es, 2004) çocuğun suça sürüklenmesini basit hale getirerek çocuğun suça yönelmesine davetiye çıkarmaktadır.Suçta sürüklenen çocuklar, yaşadığı çevreden ve bölgeden istediği imkânı karşılayamadığı için olumsuz davranışlara başvurmaya devam edeceği söz konusu olmaktadır. Suç oranının en az olduğu bölgenin doğu Anadolu bölgesi olmasının bir

nedeni bu bölgenin göç alma potansiyelinin düşük olması ve yoğunluğunun nüfusu çok olan bölgelere göre az olmasından dolayı kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Suçta sürüklenmiş çocukların en yakın çevresi olan ailesinin ve dış çevresinin çocuğun suç davranışı geliştirmesinde veya geliştirmemesinde büyük rol oynadığını söyleyebiliriz. Ailelerin yapısı, genişliği ve kardeş sayısı, sosyo-ekonomik durumu, ebeveynlerin eğitimi ve çocuğuna karşı tutumu, ebeveynin veya suça bulaşmış çocuğun suç geçmişlerinin bulunup bulunmaması, suça sürüklenmiş çocuğun akran çevresi ve okul başarısı, kitle iletişim araçları, vb. olgular çocuğun suça sürüklenmesinde etkili olan durumlardandır. Bazı çalışmaların bulgularına baktığımızda çocukların yaklaşık %80'i çekirdek ailesiyle birlikte yaşamakta olup %20'sinde ise boşanma durumunun söz konusu olduğu belirtilmiştir. Bu suça sürüklenen çocukların eğitim düzeyi ortaokul olup yaklaşık %60 civarı iken, okula gitmeyen çocukların sayısının %15'lik kısmını oluşturduğunu ve bu çocukların okul başarısının da düşük olduğunu görmekteyiz (Altun, Şahin, vd., 2016). Başka bir araştırmanın bulgularına göre suça sürüklenen çocukların ailelerin %71'ini çekirdek aile, %39'unu ise parçalanmış aile oluşturmaktadır. Bu ailenin çocuklarının okul başarısının da genellikle zayıf olduğu görülmüştür (Genç, 2019). Suça sürüklenmiş çocukların ailesinin öğrenim durumuna da bakarsak; Ankara Barosu verilerine göre çocukların babasının %43'ü, annesinin ise %62'si okur-yazar değildir (Civiloğlu, 2007). Suça sürüklenmiş çocukların %66,1'lik kısmının arkadaş çevresinde ve yakınlarının %42,7'lik kısmında daha önce suç öykülerinin olduğu görülmüştür (Çakaloz, Ünlü, Terzioğlu vd., 2019). Tablolarda ve burada belirttiğimiz bulgulardan yola çıkarak, suça sürüklenen çocukların ailesinde eğitim seviyesinin ve sosyo-ekonomik düzeyin etkili olduğunu görmekteyiz. Bu ailelerin çocuklarının genelde okul başarısının orta-düşük düzeyde seyir ettiği ve suç

davranışının daha çok ortaokul ve lise arası dönemde gerçekleştiği sonucuna varabiliriz.İncelenen araştırma bulgularında da parçalanmış aile olgusunun suç davranışıyla doğrudan etkili olmadığını görmekteyiz.Suçta sürüklenmiş çocukların kardeş sayıları en fazla 4-5 arasında olmaktadır. Kalabalık ailenin ve kardeş sayısının fazla olmasının da suç fiilini gerçekleştirmede etkili olduğunu elde edilen bulgularla desteklenmektedir.Suç davranışı göstermiş çocuğun ailesinde veya akran gruplarında suç geçmişi bulunuyorsa bu da çocuğun bu durumu normal algılamasına ve çevreden çocuğa dolaylı olarak geçmesine sebep olabilmektedir.Genelleme yapacak olursak yakın çevrede bulunanların suç davranışı bir defa da olsa gerçekleştirmişse bu durum çocuğun davranışlarını ve geleceğini olumsuz bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.TÜİK verilerine göre suçta sürüklenmiş çocukların %69,2 si sigara, %7,4 sigara-esrar, %5,9 esrar, %5,4 sigara-alkol kullanmaktadır. (TÜİK, 2014). Bu durumda suçta sürüklenmiş çocukların madde bağımlılığı oranının yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni bireysel ve çevresel olarak yaşanan sıkıntılardır. Bu tür bağımlılıklar ailede olmasa da yakın akran grubunda daha çabuk yayılma gösterebilmektedir. Özenti ve merak bu durumun tetikleyicisidir. Madde bağımlılığı içerisinde bulunan uyuşturucu maddeler beyni ve vücudun fonksiyonlarını bozabildiği için çocuğun davranışlarına olumsuz şekilde yansımaktadır. Bunun yanı sıra çocukları hem maddeye hem de suçta teşvik eden yakın çevresinden yanı sıra dolaylı biçimde etkisi olan TV programı, reklamlar vb. yayınların gösterimde olması da çocuklara olumsuz örnek teşkil etmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk suçluluğu toplumsal bir sorundur. Bu sorunu çözüme kavuşturmak için ilk yapmamız gereken şey sorunun kaynağına yani doğum yerine inmemizdir. Bu sorunun kaynağını dikkatli bir şekilde inceleyemez ve bulamazsak toplumda bir kanser gibi yayılıp kötülük saçmaya devam edecektir. toplumda kanayan bu yarımızı iyileştirmek için sistematik bir şekilde çalışıp organize olmak ve çözümler üretmek gerekmektedir. Çocuklar toplumun geleceğinin oluşturan en değerli yapı taşıdır. Güzel yarınlar ve güzel gelecekler için çocukların yetiştirilmesi ve takibi çok büyük önem arz etmektedir.

Araştırmada suç ve çocuk arasındaki bağlantıyı anlamaya çalışırken suçta sürüklenmiş çocukların suça bulaşma nedenleri incelenmeye alınmıştır. Çocukların suça sürüklenmesindeki etkili olan kişisel, çevresel ve diğer faktörler literatür taraması ve meta-analiz yöntemi ile açıklanmaya çalışılmıştır. Bu faktörlerin çocuğa karşı olan etkileri birçok araştırma ve kaynaktan toplanan bulguların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. çocuğun suç eylemini gerçekleştirinceye kadar ki yaşadığı ruhsal ve çevresel etkiler geniş çerçevede incelenmiştir.

Araştırmada elde ettiğimiz bulgular ışığında suça sürüklenen çocukların çoğunun 15-17 yaş aralığını temsil ettiği görülmektedir. özellikle erkek çocuklarında daha çok görülen suç davranışı ergenlik çağı ile karşılaştığında ortaya olumsuz davranışların çıkmasının daha olası hale geldiği gözlemlenmiştir. Bu durumdan dolayı bu yaş aralığı için daha kapsamlı bir şekilde çalışmalar yürütülmeli ve çözüm önerileri geliştirilmelidir. Suça sürüklenen bu çocukların ailevi ilişkilerini incelendiğinde, kardeş sayısı ve hanedan üyesindeki artışla beraber ebeveynlerin çocuklarına karşı daha ihmalkar olduğu görülmüştür. Çocuğa gereken ilginin ve sevginin azlığı çocuğu dışarıya bağımlı hale getirerek diğer insanlara karşı olan davranışlarında da sapma

göstermektedir. Ebeveynlerinin suç geçmişinin olması da çocukları bu tür davranışları rol model almasında etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca suça sürüklenen çocukların mental açıdan çoğu çocuğun sağlıklı birer birey oldukları da gözlemlenmiştir.

Çocuklar için aileden daha sonra okul faktörünün de önemli bir rol oynadığını söylemek mümkün olacaktır. Okullarda verilen eğitimler çocuğun derslere ve okula olan ilgisi göz önüne alındığında iyi eğitim alan çocuklarla gelişim süreçleri arasında doğru bir orantı söz konusu olmaktadır. Okula bağlılığı ve ilgisi yüksek olan çocuklarda suça sürüklenme olasılığı azalırken bağlılığı az olan çocuklarda bu oranın arttığı açıkça ortadadır. Okulda başarısız olan ve düşük eğitim potansiyeline sahip olan çocuklarda okuldan uzaklaşma ve suç davranışı içine girme söz konusudur.

Okul ile beraber çocuğun sahip olduğu arkadaş çevresi ve akran gruplarının da çocuğun suça eğiliminin artmasında etkili olduğu kaçınılmazdır. Çocuğun ailesi dışında gerçekleştirmiş olduğu iletişimler ,kurduğu ilişkiler ve sosyal çevresi ile suçluluk durumu arasında bir ilişki bulunmaktadır. Çocukların vakit geçirmiş olduğu arkadaşları ile onları örnek alma ve onlara uyum sağlama süreci beraberinde gelmektedir. Bu iletişim sürecinde doğru arkadaşlıklarla sağlanan birçok iyi olgular varken yanlış arkadaş çevresi ile birlikte gelen suça karışma durumlarının varlığı da göze çarpmaktadır.

Bir diğer faktörlere bakıldığında göç olgusunun çok büyük önem arz ettiği görülmektedir. Yeni bir yere yerleşim ile beraberinde gelen uyum sürecine karşı yaşanan zorluklar çocukları etkilemektedir. Ve bu olumsuz etki sonucunda gelen suç içeren davranışları sergilemeleri söz konusu olmaktadır. Araştırmada daha çok Marmara bölgesinde çocuk suçluluğu görülmektedir. Buranın göç alma potansiyelinin yüksek

olması suçlulukta etkisi büyüktür. Teknolojinin de beraberinde getirmiş olduğu kitle iletişim araçlarının da çocuklara getirdiği olumsuzluklar kaçınılmazdır. Çocuklar boş vakitlerini faydalı ve yaşamlarına yarar arz edecek şekilde geçirmek yerine teknolojinin beraberinde getirmiş olduğu internet televizyon vb ile hayatımıza girmiş olan araçlarla geçirdikleri ve sonucunda ise saldırgan toplumun huzurunu kaçıran davranışlar sergilemelerini görmek mümkündür.

Çocuk içinde yaşamış olduğumuz toplumun temelidir. Bu temelin sağlam kurulması için ebeveynlere örnek bir biçimde rol model olabilmeleri adına gerekli eğitimler verilmelidir. Aileler ve gerekli destek sağlayacak kuruluşlar ve birimlerle beraber çocuğun çevresinden kaynaklanan suç davranışı tespitinde o ortamdan uzaklaştırılması için gerekli çabanın gösterilmesi gerekmektedir.

Okullarda çocukların ruhsal psikolojik durumlarını kontrol eden ve eğitim seviyelerinin okul başarılarının takipte olduğu gerekli birimlerle çocuklar iletişim sağlamalı ve bu durumun olumsuzluklarına karşı gerekli ilgi gösterilerek çocukların yüksek yararı için önlemler alınmalıdır.

Araştırmanın bir başka bulgularına bakacak olursak, çocuk mahkemelerinde suça sürüklenmiş çocukların birçoğu için tedbir alınmaya gerek duyulmadığı, alınan tedbir kararlarının ise düşük oranda danışmanlık ve sağlık tedbiri olduğu görülmektedir. Ayrıca mala karşı ve şahsa karşı işlenen suçlarda ağırlık gözlemlenmektedir. Çocuğun herhangi bir sebepten suç eylemini gerçekleştirmesi bazı konularda desteklenme ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle suça sürüklenen çocukların gereksinim duyduğu ihtiyaçlar ve tekrar suç davranışına yönelmesini sağlayacak risk faktörleri saptanarak buna yönelik koruyucu ve destekleyici tedbirler alınmalıdır. Bununla beraber alınan

tedbir kararlarının uygulamada yerine getirilmesi konusunda da yetersizlikler bulunmaktadır. Adli sistemin karar vermiş olduğu koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulamadaki işlevselliği de izlenmeli ve kurumların gerekli tedbirleri uygulama konusunda ihmallerinin bulunması halinde çeşitli yaptırımların bulunması gerekmektedir.

Suç mağduru çocukları özgürlükten yoksun bırakmak son çare olmalı ve öncelikle koruyucu ve önleyici tedbirlere başvurulması tercih edilmelidir. Çocukların cezaevinde tutularak dış dünya ile iletişimlerinin kesilmesi geri dönüşü olmayan, onarılması daha güç sorunlara yol açabilmektedir. Bu nedenle cezaevi gibi zorlayıcı yaptırımlar yerine temel öncelik çocukların rehabilite edilmesi ve topluma kazandırılması olmalıdır.

Çocuk adalet sistemi suça sürüklenmiş çocukları odak noktasına koymak yerine eylemlere yönelik yönüyle ceza koyucu fonksiyon olarak yer almaktadır. bu çocukların tekrardan suç bulaşmalarının engellenmesi isteniyorsa, çocuk adalet sisteminde uygulanan çalışmaların iyileştirici olması ve eğitim konuları üzerinden gerçekleştirilmelidir. Yargılamalarda suça sürüklenmiş çocuklar için verilen kararlarda tutuklanmaları en son çare olarak başvurulmalıdır. Başka alternatif olabilecek aile yanına verme , eğitim ve bakım kurumu gibi yerler öncelik verilmelidir.

KAYNAKÇA

Acar, G., Demir, A., Görmez, D. ve Keser, İ. (2015). Aile Ve Çocuk Suçluluğu İlişkisi, 11-13 Mayıs, H.Ü. Kültür Merkezi, Ankara.

Anadolu Ajansı. "Suça Sürüklenen Çocuk Sayısı Azaldı". (01 Ağustos 2018). Erişim

Adresi:<https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/suca-suruklenen-cocuk-sayisi-azaldi/1219445>

Dinçer, S. (2014). Eğitim Bilimlerinde Uygulamalı Meta Analiz. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Altun, H., Şahin, N., Fındıklı, E. ve Sınır, H. (2016). Suça Sürüklenen Çocukların Suç Tipleri, Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri, Adli Tıp Dergisi, 30(3):ss.196-204

Akgöz, S., Ercan, İ. ve Kan, İ. (2004). Meta-analizi, Uludağ Üniversitesi, Biyoistatistik Ana Bilim Dalı, Tıp Fakültesi Dergisi, 30 (2) 107-112, Bursa.

T.C Adalet Bakanlığı, Adli sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2018).

Arabacı, L. ve Taş G. (2017). Çocuklarda Suça Sürükleyen Faktörler, Ruhsal Problemler ve Hemşirelik Bakımı, Psikiyatri Hemşireliği Dergisi,8(2):ss.110-117

Avcı, M. (2008). Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı.

Burkay, S. (2008). Teorik Çerçeve ve Suç, ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar Dergisi, Sayı: 2/4

Bülbül, S. ve Doğan, S. (2016).Suça Sürüklenen Çocukların Durumu ve Çözüm Önerileri, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi; 59: ss.31-36.

Civiloğlu, A. (2007). Yozlaşan Toplumların Eseri: Çocuk Suçlular ve Çocuk Suçları, Hukuk Gündemi Dergisi, Sayı:8, ss.62-67.

Çarkungöz, E. ve Ediz, B. (2009). Meta Analizi, Uludağ Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Ana Bilim Dalı, Bursa.

Çakaloz, B., Ünlü, G., Terzioğlu, M., Kapubağlı, N. ve Tekkanat, Ç. (2016). Çocuklarda Suç Davranışı İle Sosyodemografik Özelliklerin ve Zekanın İlişkisi, Anadolu Psikiyatri Dergisi, 17(5): ss.411-418.

Çay, C. (2019). Suça Sürüklenen Çocukların Aile İşlevselliği Açısından Özellikleri: (Karşıyaka Örneği), Dokuz Eylül Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Ana Bilim Dalı, İzmir.

Çelik, C. (2005). Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, Sayı:36.

Ekinci, N. (2016). Suça Sürüklenmiş Çocukların Annelerinin Çocuklarına İlişkin Algısı: (Siirt Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı, Ankara.

Erkan, R. ve Erdoğan, M. (2006). Göç ve Çocuk Suçluluğu, Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, Cilt: 3 Sayı: 9, ss.79-90, Diyarbakır.

Ereş, F. (2009). Toplumsal Bir Sorun: Suçlu Çocuklar ve Ailenin Önemi, Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi, Cilt:5 Sayı:17.

Erükçü, G. ve Akbaş, E. (2012). Türkiye’de Çocuk Mahkemeleri Uygulamalarına Eleştirel Bir Bakış, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt.1, Sayı:3

Eyüboğlu, M. ve Eyüboğlu, D. (2018). Suça Sürüklenen Çocuklarda Psikiyatrik Bozukluklar, Sosyodemografik Özellikler ve Risk Faktörleri, Klinik Psikiyatri, 21: ss.7-14.

Evrensel Gazetesi. "9 Yılda 859 Bin 759 Çocuk Suça Sürüklendi". (23 Nisan 2018).

Erişim Adresi: <https://www.evrensel.net/haber/350759/9-yilda-859-bin-759-cocuk-suca-suruklendi>

Göcek, G. (2009). Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu Ve Çocuklara Uygulanan Ceza Ve Güvenlik Tedbirleri, İstanbul Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Gökpınar, M. (2007). Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu, TBB Dergisi, sayı 72, ss.206-233.

İşık, Ü., Aktepe, E., Akyıldız, A., Şimşek, F. ve Yıldız, A. (2019). Bir Üniversite Hastanesinde Değerlendirilen Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri: 2014-2018 Verileri, Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dergisi, 26(2): ss.175-182.

İhlas Haber Ajansı. "Çocukların Karıştığı Suç Oranları Şaşırttı" (07 Ağustos 2018).

Erişim Adresi: <https://www.ih.com.tr/haber-cocuklarin-karistigi-suc-oranlari-sasirtti-737052/>

Kama, A. (2016). Suça Sürüklenen Çocuklar, Sorgun Rehberlik ve Araştırma Merkezi.

Kaplan, B., Çalışkan, Z., Evgin, D. ve Caner N. (2016). Evrensel Bir Sorun: Suça Sürüklenen ve Suç Mağduru Olan Çocuklar, Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Dergisi; 5(2): ss.10-15.

Karataş, Z. (2016). Çocuk Adalet Sistemi Kapsamında Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Uygulamaların Nitel Analizi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Konya.

Karakuş, Ö. ve Tekin H. (2012). Çocuk Koruma Kanunu Uyarınca Haklarında Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Çocukların Özellikleri (Konya Örneği), Sosyal Politika Çalışmaları, Cilt: 7 Sayı: 29, ss29-44.

Kunt, V. (2003). Suç ve Çocuk, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Antropoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.

Onur, E. (1980). Radyo- Televizyon ve Çocuk Suçluluğu, ss.16-24.

Oruç, S. (2016, 17 Ocak). Solo Proje: 'Çocuk Suçluların Sayısı da Arttı'. Açık Veri Gazeteciliği. Erişim Adresi: <http://www.verigazeteciligi.com/solo-proje-cocuk-suclularin-sayisi-da-artti-selin-oruc/>

Öter, A. (2005). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri: (Antalya Örneği), Süleyman Demirel Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta.

Öter, A. (2018). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenlerine Sosyolojik Bir Bakış (Antalya Örneği), 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum, Cilt:7, Sayı:21, ss.739-769

Öztürk, N. (2013). Suça Sürüklenen Çocukların Risk Alma Davranışlarının ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Saruç, S. ve Güneş, D. (2010). Suça Sürüklenen Çocuklar Hakkında Hazırlanan Sosyal İnceleme Raporlarının Mahkeme Kararlarına Etkisi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara.

Stupnik Türkiye. "TÜİK: Suça Sürüklenen Çocuklar En Çok Yaralama Olayına Karıştı". (13 Ağustos 2018). <https://tr.sputniknews.com/analiz/201808131034719161-tuik-adli-istatistik-raporu-suca-suruklenen-cocuklar/>

Sönmez, B. (2019). Suça Sürüklenen Çocukların Yargılanması, Çağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı, Mersin.

Uzun, Z. (2015). Suç ve Değer İlişkisi: Suça Sürüklenmiş Çocuklar Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Ankara.

Yüce, O. (2019). Suça Sürüklenen Çocukların Rehabilitesinde Çocuk Mahkemelerinin Yeri (Sakarya Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Enstitü Ana Bilim Dalı.